

Laura Aaltonen ja Carita Collin

Moniasiantuntijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä
Katsaus kirjallisuuteen

Laura Aaltonen 1400543
Carita Collin 1502733
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitaja (AMK), SXO15S1A
Opinnäytetyö
16.5.2018

Tekijä(t) Otsikko	Laura Aaltonen, Carita Collin Moniasiantuntijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä
Sivumäärä Aika	41 sivua + 2 liitettä 16.05.2018
Tutkinto	Sairaanhoidtaja (AMK)
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Hoitotyö
Ohjaaja(t)	Lehtori, TtM Asta Lassila
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa kirjallisuuskatsaukseen syrjäytymisen ehkäisyyn osallistuvista toimijoista sekä löytää aineistoa toimivista keinoista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Matti - Miesten matkat työhön -hankkeen työpajatoiminnan ja ohjausmallien kehittämiseen. Syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat 15–29-vuotiaat toimivat sekä hankkeen että opinnäytetyön kohderyhmänä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka aineisto koottiin systemaattista tiedonhakua soveltaen eri alakohtaisista tietokannoista, kuten hoitotieteellisistä sekä kasvatus- ja sosiaalialan tietokannoista. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 13 kansainvälistä ja enintään 10 vuotta vanhaa tieteellistä julkaisua. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä eli induktiivisella sisällönanalyysin menetelmällä.</p> <p>Tuloksena siihen, ketkä osallistuvat nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, nousi esille monia eri toimijoita. Ratkaisuna esitetään tiivis yhteistyö nuorten ja kaikkien niiden toimijoiden välillä, jotka työskentelevät nuorten parissa. Tuloksiin nousut tehokkain keino syrjäytymisen ehkäisyssä on aktiviteetteja ja vertaistoimintaa sisältävä ryhmätoiminta. Esille nousi myös ammatillisuus ja asiakaslähtöisyys, jotka tulee huomioida toimijan roolissa sekä käytettävissä keinoissa parhaan tuloksen saavuttamiseksi.</p> <p>Nuorten miesten elämäntaitoja tulee kokonaisvaltaisesti ja aktiivisesti vahvistaa syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi. Monitoimijuus ja joustavuus kaikessa toiminnassa ovat edellytyksiä syrjäytymistä ehkäisevien keinojen toteuttamiselle. Nuorten miesten tarpeet ja toiveet tulisi huomioida ensisijaisena syrjäytymisen ehkäisyssä. Tuloksia voidaan hyödyntää Matti-hankkeessa tavoitteen mukaisesti ohjausmallien kehittämiseen, muiden syrjäytyneiden kanssa työskentelyssä sekä muussa toiminnassa, jonka kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret.</p>	
Avainsanat	syrjäytyminen, ennaltaehkäisy, nuoret, monitoimijuus, moniasiantuntijuus

Author(s) Title	Laura Aaltonen, Carita Collin Multidisciplinary to Prevent the Social Exclusion of Young People
Number of Pages Date	41 pages + 2 appendices 16 May 2018
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Nursing
Instructor(s)	Asta Lassila, Senior Lecturer, Master of Health Science
<p>The purpose of this thesis is to gather information on the literature review of the multidisciplinary staff involved in the prevention of exclusion and to find material of working methods. The aim of the thesis is to provide information on the development of workshop work and steering models for Matti - Miesten matkat työhön -project (Eng. Matti – Men's Travel to Work). The 15 to 29-year-olds at risk of exclusion, or who are already excluded, are both targeted at the project and the thesis.</p> <p>The thesis was carried out as a descriptive literature review, whose material was compiled using systematic data search, using sectoral databases such as nursing, education and social databases. The literature review included 13 international scientific publications maximum of 10 year old in age. The material was analyzed using inductive method of content analysis.</p> <p>As a result, who participates in the prevention of the exclusion of young people, many different actors emerged. The solution is a close co-operation between young people and all of those who work with them. The results that have emerged in preventing exclusion is group work that involve activities and peer tutoring. The results were also highlighted by professionalism and customer orientation, which should be taken into account in the role of the staff and in the working methods available to achieve the best result.</p> <p>The life skills of young men will be holistically and actively strengthened in order to prevent exclusion. Multidisciplinary and flexibility in all activities are a cornerstone for the used working methods to work successfully. The needs and wishes of young men should be taken into account as a priority in preventing exclusion. The results can be utilized in the Matti-project in accordance with the objective of developing guiding models, working with other excluded people and other activities targeting children and young people.</p>	
Keywords	social exclusion, prevention, young people, multidisciplinary

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Matti – Miesten matkat työhön	2
3	Tausta ja käsitteet	3
3.1	Syrjäytyminen	3
3.2	Ennaltaehkäisy	4
3.3	Moniasiantuntijuus	5
3.4	Perhetaustan vaikutus syrjäytymiseen	6
3.5	Kouluttautumisen ja työllisyyden suhde syrjäytymiseen	8
3.6	Mielenterveyden vahvistaminen syrjäytymisen ehkäisyssä	11
4	Tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	11
5	Opinnäytetyön toteutus	12
5.1	Kirjallisuuskatsaus	12
5.2	Aineiston keruu	13
5.3	Aineistolle asetetut rajaukset	14
5.4	Aineiston arviointi	15
5.5	Aineiston analysointi	18
6	Tulokset	21
6.1	Monitoimijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä	21
6.1.1	Toimijat	21
6.1.2	Toimijan ammatillisuus	24
6.1.3	Toimijoiden verkostoituminen	24
6.2	Keinot nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä	25
6.2.1	Ryhmätoiminta	27
6.2.2	Toimijan tarjoamat tukitoimet	28
6.2.3	Asiakaslähtöisyyden huomioiminen keinoissa	30
7	Pohdinta	32
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	32
7.2	Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotukset	36
7.3	Eettisyys ja luotettavuus	39
Liitteet		
Liite 1. Tiedonhaun taulukko		

Liite 2. Aineiston analyysi

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on kirjallisuuskatsaus osaksi Matti - Miesten matkat työhön -hanketta (myöhemmin Matti-hanke) (2016–2018). Syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat 15–29-vuotiaat nuoret miehet toimivat sekä hankkeen että opinnäytetyön kohderyhmänä. YK määrittelee nuoreksi kaikki 15–24-vuotiaat, kun taas Suomen Nuorisolain määritelmässä nuorella tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita ilman alarajaa (Nuorisolaki 1285/2016 §3; Yhdistyneet Kansakunnat 2017). Aihe on ajankohtainen, sillä Suomessa vuonna 2010 syrjäytyneitä 15–29-vuotiaita nuoria oli noin 51 300, joista miehiä oli 64 % (Eva analyysi 2012).

Tutkimusten mukaan ongelmien ehkäisystä säästetyt resurssit lisäävät korjaavien palveluiden tarvetta ja kustannuksia. Esimerkiksi kalliissa erikoissairaanhoidon psykiatrisessa laitoshuollossa olevien ja muihin vahvasti korjaaviin palveluihin osallistuvien, kuten huostaan otettujen lasten ja nuorten, osuus ikäluokastaan on noussut 150 % Suomessa 1990-luvun alkupuolelta 2010-luvulle tultaessa (THL 2012). Lisäksi EU-maille aiheutuu vuosittain 153 miljardin euron kustannukset muun muassa saamatta jääneiden ansiotulojen ja verojen, työttömyyskorvausten ja muiden etuuksien seurauksena (Euroopan komissio).

Opinnäytetyössä syrjäytymisen ehkäisy ilmenee tarkemmin syrjäytymisen riskitekijöiden ennaltaehkäisynä ja ongelmanratkaisuna. Syrjäytymisen riskitekijöinä nähdään olevan matala koulutus, toimeentulo-ongelmat, työttömyys, terveydelliset ongelmat, sosiaalisten suhteiden vähyys ja kaikki syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Nuorten itsensä kokemana merkittävin tekijä on sosiaalisten suhteiden vähyys (THL 2016b).

Opinnäytetyöstä hyötyvät kaikki Matti-hankkeen osalliset: toimijat, nuoret, yhteistyökumppanit. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Matti-hankkeelle työpajatoiminnan ja ohjausmallien kehittämiseen. Tarkoituksena on kerätä tietoa kirjallisuuskatsaukseen syrjäytymisen ehkäisyyn osallistuvista toimijoista sekä löytää aineistoa toimivista keinoista.

2 Matti – Miesten matkat työhön

Tämä opinnäytetyö kytkeytyy kirjallisuuskatsauksen kautta osaksi Matti - Miesten matkat työhön -hanketta (2016–2018), joka on yhteistyöhanke Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun (XAMK) välillä. Yhteistyössä ovat mukana hanketta toteuttavien ammattikorkeakoulujen lisäksi Helsingin ja Kouvolan nuorten työpajat ja Valtakunnallinen Työpajayhdistys. Hankkeessa on syntynyt kolme ohjausmallia nuorten työpajoihin sekä nuoriso-, kasvatus-, terveys- ja sosiaalityöhön.

Matti-hankkeen päätavoitteena ovat nuorten miesten autonomian ja merkityksellisyyden kokemuksen kasvattaminen sekä ohjausmallien kehittäminen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjausmallien tavoitteena on vahvistaa elämänhallintataitoja, kuten osaamista, omaehtoisuutta sekä osallisuutta. Hankkeen sisäiset tavoitteet on jaettu kolmen osa-alueen mukaan yhteiskunnallisiin tavoitteisiin, hankkeen sisältävien nuorten työpajojen tavoitteisiin sekä tavoitteisiin työttömien nuorten miesten näkökulmasta.

Yhteiskunnalliset tavoitteet sisältävät työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden sekä sukupuolen vaikuttavuuden lieventämisen työ- ja koulutusurien eriytymisen suhteen tasa-arvoa edistäen. Yhteiskunnallisia tavoitteita ovat myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) sekä koulutuksen kehittäminen. Yhteiskunnallisena tavoitteena on myös sukupolvien yli jatkuvan työttömyyskierteen katkaiseminen kolmella osa-alueella, joita ovat huono-osaisuus, osattomuus ja syrjäytyminen.

Nuorten elämänhallintaa tukevien työpajojen lähtökohtina ovat nuorten 15–29-vuotiaiden miesten omat kokemukset elämäkulusta. Työpajat sisältävät ohjaus- ja toimintamalleja, joiden tehtävänä on lisätä nuorten osallistumista ja verkostoitumista pelillisten menetelmien avulla sekä sukupuolen huomioivien ohjausmallien arviointia, levittämistä ja juurruttamista. Työttömien nuorten miesten näkökulmasta hankkeen tavoitteena on lisätä motivoitumista koulutukseen ja työhön hakeutumiseen ja näin lieventää osattomuuden kierrettä ja huonommuuden kokemuksia.

Opinnäytetyön kohderyhmänä toimii Matti-hankkeen mukaisesti 15–29-vuotiaat nuoret miehet, jotka ovat alttiita syrjäytymiselle tai ovat jo sosiaalisesti vieraantuneita. Hyödynsaajina ovat Matti -hanketta peilaten yhteiskunta ja hankkeen toteuttajat (Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, nuorten työpajat ja Valtakunnallisen Työpajayhdistys).

3 Tausta ja käsitteet

3.1 Syrjäytyminen

Syrjäytyneiden määrä vuodesta 1987 ei ole merkittävästi lisääntynyt. Vuonna 2010 kaikista 15–29-vuotiaista nuorista 5 % oli syrjäytyneitä, mutta tilanne on silti huolestuttava. (Eva analyysi 2012: 5–6.) Kalliissa erikoissairaanhoidon piiriin kuuluvassa psykiatrisessa laitoshuollossa olevien määrä ikäluokastaan on noussut 1990-luvun alkupuolelta 2010-luvulle tultaessa (THL 2012). Lisäksi nuoret, jotka ovat työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolella aiheutuu EU-maille vuosittain 153 miljardin euron kustannukset (1,2 % bruttokansantuotteesta). Nämä kustannukset syntyvät saamatta jääneiden ansiotulojen ja verojen, työttömyyskorvauksen ja muiden etuuksien muodossa. (Euroopan komissio.)

Osa kohderyhmästämme on syntynyt tai varttunut 1990-luvun laman aikaan, jonka voimakkaat vaikutukset voidaan nähdä peilautuvan suoraan tämän päivän syrjäytyneiden määrään. Laman vaikutukset ohjaavat vielä tänäkin päivänä 2000-luvulla syntyneiden ja varttuneiden nuorten miesten elämää esimerkiksi kuntien peruspalveluissa, joiden taso ei ole elpynyt lama-ajan leikkauksista. (THL 2012.) Lapsilisästä, vanhempainrahasta ja kotihoidontuesta leikattiin yhteensä neljäsosa. Lasten päivähoitoa koskevat leikkaukset kasvattivat liki 40 % lapsimäärän suhdetta hoitajien määrään ja kouluterveydenhuollon palvelujen käyttö väheni liki 20 %. Kokonaisuudessaan lama-ajan leikkaukset ovat vaikuttaneet nuorten miesten arkielämään niin kotona, koulussa kuin vapaa-ajallakin. Lisäksi 1990-luvun laman leikkaukset kohdistuivat nuorten miesten arkeen vaikuttaviin palveluihin kuten kuntien nuorisotyöhön. Kerhotoimintaa supistettiin noin puoleen vuodesta 1990 vuoteen 1992. (Allianssi.) Näiden leikkausten ja laman voidaan katsoa vaikuttavan suoraan koko kohderyhmäämme edelleen tänä päivänä.

Nuorten miesten syrjäytyminen rinnastetaan yleensä yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle jäämiseen ja sen vaikutuksiin hyvinvointiin. Matala koulutus, toimeentulo-ongelmat, työttömyys, terveydelliset ongelmat, sosiaalisten suhteiden vähyyys sekä kaikki syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ovat syrjäytymisen riskitekijöitä. (THL 2016b.) Syrjäytymiselle nuoret miehet ovat alttiita elämän muutosvaiheissa, esimerkiksi opiskelun, parisuhteen ja työsuhteen alkaessa tai päättyessä. Syrjäytymisen riski on

korkea silloin, kun nuori mies joutuu tai on joutunut kasvamaan ympäristössä, jossa on paljon syrjäytymiselle altistavia tekijöitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Tutkimusten mukaan myönteiset ihmissuhteet ja onnistumisen kokemukset harrastusten ja opiskelun parissa ovat tärkeitä suojaavia tekijöitä, jotka turvaavat kasvua (THL 2012). Nuorten miesten mielestä merkittävin syrjäytymisen syy on sosiaalisten suhteiden vähyys (THL 2016b).

Nuorten syrjäytymisen määrää on vaikea tutkia, sillä syrjäytymisellä ei ole vakiintunutta määritelmää (THL 2012), vaan se on hitaasti ja vaihkaa tapahtuva prosessi, jossa ongelmat kasaantuvat ja seuraavat toistaan (THL 2016b). Tilastoissa pystytään vain määrittelemään syrjäytymisen riskitekijöitä ja kuinka monelle niitä on kasaantunut (THL 2016b). Eniten huolenaihetta herättävät sellaiset ulkopuoliset nuoret, jotka eivät näy missään tilastoissa, koska he ovat työvoiman ja opiskelun ulkopuolella, eivätkä he ole rekisteröityneet työttömiksi työnhakijoiksi (Eva analyysi 2012: 5–6).

3.2 Ennaltaehkäisy

Jotta voidaan tutkia, mitä ehkäisy on nuorten miesten syrjäytymisen suhteen, tulee ymmärtää, mitä ennaltaehkäisyllä ja varhaisella puuttumisella tarkoitetaan. Ehkäisemisellä (preventio) tarkoitetaan sekä elämään liittyvien ongelmien että sairauksien ehkäisyä ja niiden seurauksien vähentämistä (THL 2016a). Terveyden edistäminen on prosessi, jonka avulla ihmiset voivat lisätä omaa elämänhallintaansa sekä parantaa terveyttään. Terveyden edistäminen keskittyy sekä yksilölliseen käyttäytymiseen että erilaisiin sosiaalitoimiin. (WHO.)

Preventiivinen terveyden edistäminen tarkoittaa toimia terveyshaittojen ja niiden riskitekijöiden minimoimiseksi. Primaaripreventio sisältää toimia terveyshaittojen ennaltaehkäisemiseksi. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi väestön tiedottaminen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä sekä sellaisten sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden muuttamista, jotka vaikuttavat terveyteen. Sekundaaripreventio käsittelee ongelmien varhaista havaitsemista ja niihin puuttumista parantaen positiivisen terveyden mahdollisuuksia. (WHO.) Tässä opinnäytetyössä korostuvat sekä primaariprevention että sekundaariprevention tasot, joissa keskitytään riskitekijöiden ennaltaehkäisyyn ja ongelmanratkaisuun.

Ennaltaehkäisystä puhuttaessa puhutaan myös osallisuuden eli mukanaolon, vaikuttamisen, huolenpidon sekä yhteisesti rakennetun hyvinvoinnin edistämisestä (Sosiaali- ja terveysministeriö). Opinnäytetyössä osallisuuden edistämisestä puhutaan osana syrjäytymisen ehkäisyä.

Syrjäytymisen ehkäisyn tulisi keskittyä yhä enemmän ennaltaehkäisevämpään toimintaan (Eva analyysi 2017: 10), jonka lähtöpisteenä on lisätä ja tukea yksilön positiivista koherenssin tunnetta, tasa-arvoisuutta omia elämäntapoja ja –asenteita sekä perusturvaa. Muun muassa taloudellinen perustoimeentulo, tietotarpeen tyydytys, positiiviset roolimallit sekä turvallinen ja luotettava ympäristö tukevat yksilöä hyvään terveyteen ulkoisina tekijöinä. (Koskinen-Ollonqvist – Savola 2005: 13–15.) Syrjäytymisen ehkäisyä täytyy tehdä monella tasolla yhteiskunnan tasolta aina yksilön ja perheen tukemiseen. Yhteiskunnan syrjäytymisen edistävät rakenteet on purettava ja tilalle tulisi luoda enemmän nuoria osallistava yhteiskunta. (THL 2016c.) Sosiaali- ja terveyspolitiikan mukaan syrjäytymistä ehkäistään vahvistamalla nuoren miehen osallisuutta ja työkykyä huolehtimalla sosiaaliturvasta ja peruspalveluista. Syrjäytymisen ehkäisy tarvitsee monialaista yhteistyötä. (STM.)

3.3 Moniasiantuntijuus

Kun toiminnassa on mukana omanlaista asiantuntijuuttaan edustavia ammattilaisia, puhutaan moniasiantuntijuudesta. Se on toimijoiden välillä tapahtuvaa tasa-arvoista vuorovaikutusta, kommunikointia ja kumppanuutta. (THL 2015.) Moniasiantuntijuus on yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi (Kuurilehto 2014). Terveystieteissä (1326/2010 §2) puhutaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta moniammatillisuudesta, joka ilmenee yhteistyönä terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) moniammatillisuus korreloituu asiakkaan tarpeiden arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen niin, että toimijoiden tarjoamat palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Tämä sisältää yhteistyön asiakkaan omaisten ja läheisten kanssa. (Helminen 2017: 14–31.)

Moniammatillinen yhteistyö vaatii hyviä tiimityö- ja verkostoitumistaitoja, vuorovaikutusta, sitoutumista, ymmärrystä sekä yhdessä toimimista. Sen pohjana on osapuolien tietoisuus toistensa ammatillisista lähtökohdista ja työkäytännöistä. (Helminen 2017: 14–31.) Moniammatillisen työryhmän tavoitteena on hyödyntää

työntekijöidensä monipuolista osaamista sekä jakaa taitojaan ja tietojaan muiden toimijoiden kanssa (Lindholm – Vogt 2017: 260–277). Ennaltaehkäisevässä ja varhaisen puuttumisen työssä moniammatillisuus sekä sektori- ja organisaatorajat ylittävä yhteistyö on onnistumisen edellytys. Yhteistyö sosiaali- ja terveys-, asumis-, vapaa-ajan, kulttuuri- sekä koulutus- ja työpalvelutoimijoiden välillä tarjoaa kattavan tuen ja vastineen nuoren miehen avun tarpeisiin. Asiakaslähtöisen toiminnan kulmakivenä on moniasiantuntijuus. (Helminen 2017: 14–31.)

Moniasiantuntijuudesta puhutaan suomalaisissa aineistoissa moniammatillisuudesta. Englanninkielisissä aineistoissa, kuten tutkimuksissa ja kirjallisuudessa, sitä vastaavat useat termit, kuten *collaboration*, *interprofessional*, *teamwork* sekä *inter-*, *multi-* ja *transdisciplinary* (Kuorilehto 2014). Tässä opinnäytetyössä puhutaan tutkimuskysymyksistä johdettuna moniasiantuntijuudesta ja sillä tarkoitetaan toimijoita kasvatusta-, nuoriso-, terveys- ja sosiaalityön palveluissa, joiden yhteisenä tavoitteena on nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisy. Näiden ammattialojen edustajia ovat esimerkiksi lääkärit, hoitotyön asiantuntijat (esimerkiksi sairaan- ja terveydenhoitajat) ja sosiaalityöntekijät sekä nuoriso-ohjaajat ja opettajat päiväkodeissa, peruskoulussa ja jatkokoulutuspaikoissa.

3.4 Perhetaustan vaikutus syrjäytymiseen

Syrjäytymisen riskiä lisää asumistapa ja perhetausta, sillä syrjäytymiseen vaikuttavat tekijät ovat yleensä lähtöisin jo lapsuudesta ja perheiden ongelmista. Vaikuttamalla kehitysympäristöihin, kuten perheeseen, koulunkäyntiin ja sosiaalisiin suhteisiin sekä harrastusmahdollisuuksiin voidaan ehkäistä nuorten miesten oppimisvaikeuksia ja käytösongelmia, vaikka niiden takana olisikin myös geneettisiä syitä. Hyvinvoinnin tukemisella ja syrjäytymisen ehkäisyllä voidaan estää ongelmien ilmaantumista ja edistää ongelmista selviytymistä. (THL 2012.) Nuorten miesten syrjäytyminen on monen kasaantuneen riskin summa sekä sukupolvet ylittävä ilmiö (Seppänen 2012: 1024).

Nuorten miesten syrjäytymisen riski on korkea, kun perheessä on vaikeuksia. Huonot kotiolot jättävät nuoren selviytymään ilman tukea. Vanhempien sosioekonominen eli yhteiskunnallinen asema ja koulutus vaikuttavat nuoren syrjäytymiseen. (Eva analyysi 2012: 6–8.) Toimeentulovaikkeudet, perhesuhteiden muutokset sekä vanhempien mielenterveysongelmat ovat osasyynä lasten ja nuorten kehitykseen liittyviin ongelmiin. Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ja huostaan otettujen lasten osuus väestöstä

ovat kaksinkertaistuneet 1990-luvun alusta 2010-luvulle tultaessa. Teini-ikäisten huostaan otot ja kiireelliset sijoitukset perheen pitkäaikaisten ongelmien ja köyhyyden vuoksi ovat lisääntyneet. (THL 2012.)

Huostaan otto vaikuttaa myöhempään elämään, ja huostaan otetuista vain 10 % suorittaa lukion, kun taas muista nuorista sen suorittaa puolet. Suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat ne nuoret miehet, jotka on otettu huostaan teini-ikässä ja ovat olleet useassa sijaiskodissa tai laitoshoidossa. (Eva analyysi 2012: 6–8.) Näiden lasten ja nuorten osuus ikäluokastaan onkin huolettavasti kasvanut (THL 2012). Kun nuoren huostaan otto päättyy 18 vuoden iässä, jäävät monet nuoret ilman asuntoa. Asunnottomuus lisää syrjäytymisriskiä entisestään. (Eva analyysi 2012: 6–8.)

Vanhempien kiireellisyydellä ja uupumuksella on vaikutusta myös heidän lastensa jaksamiseen. Perheen uupumusta lisäävät taloudelliset huolet, kun taas arjen kiire on yleisempää sosioekonomisesti hyvinvoivissa perheissä. (Nuorisobarometri 2012). THL tutkimuksen (2012) mukaan vanhempien vaikea taloustilanne ja muuttuvat perhe- ja parisuhteet lisäävät heidän lastensa hyvinvointiongelmia esimerkiksi kouluttautumisen osa-alueella (THL 2012). Toimeentulotukea tarjotaan viime kädessä perheen elämän perusmenojen kattamiseksi, kun perheen ensisijaiset tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin menoihin. Toimeentulotuen tarkoituksena on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä niiden syntymistä sekä edistää tuen saajan itsenäistä selviytymistä. (Kansaneläkelaitos 2017.) Turvaamalla kodin, päivähoidon, koulun, työn ja vapaa-ajan toimintaympäristöt, voidaan turvata lasten ja nuorten kehitysedellytykset sekä koulunkäynnin jatkuminen. Myönteisten ihmissuhteiden malli on lasten ja nuorten kasvua suojaava tekijä. Lapsiköyhyyden vähentämiseksi ja perheen tukemiseksi tehokkain tapa on kaikille tarjottava perusturvajärjestelmä. Esimerkiksi perhevapaajärjestelmällä ja varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli perheen hyvinvointiin. (THL 2017a.) Kunnan tarjoamia palveluita perheiden tukemiseksi ovat päivähoito, ennaltaehkäisevään toimena vanhemmuuteen perhetyö, lastensuojelu lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi, avohuollossa toimivat tukiperheet ja kasvatus- ja perheneuvonta (Mielenterveystalo b).

Keskeistä nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä on perheiden varhainen tukeminen (Eva analyysi 2012: 7). Jos nuorella on edes toinen vanhempi läsnä elämässään, vähenee syrjäytymisen riski verrattuna yksinasuvaan alle kolmasosaan. Kantaväestön syrjäytyneistä nuorista miehistä 40 % on vailla asuntoa tai yksinasuvia. Syrjäytyneiden

nuorten vanhemmista puolet ovat yleensä syrjäytyneitä eli työttömiä tai ulkopuolisia. Tästä voidaan todeta, että syrjäytyminen on periytyvää eli siirtyy sukupolvelta toiselle. (Eva analyysi 2012: 6–8.) Syrjäytymisen periytyminen ei kuitenkaan ole vain geneettistä vaan myös sosiaalista periytymistä, sillä kotona opitaan selviytymiskeinoja ja ongelmanratkaisutaitoja (Seppänen 2012: 1024).

3.5 Kouluttautumisen ja työllisyyden suhde syrjäytymiseen

Syrjäytyneiksi luokitellaan sellaiset nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeen koulutusta ja jotka ovat työvoiman ja opiskelun ulkopuolella. Vaikka nuorten miesten syrjäytyneiden määrä on pysynyt tasaisena, on hyvä muistaa, että he eivät ole vuodesta vuoteen samoja henkilöitä. Vuosittain syrjäytyneiden joukosta siirtyy nuoria 10–15 % opiskelun pariin tai työelämään ja näiden vuosittain poistuneiden syrjäytyneiden nuorten tilalle tulee saman verran uusia syrjäytyneitä nuoria. (Eva analyysi 2012: 5–6.) Syrjäytyneiden tai syrjäytymiselle alttiiden nuorten on vaikeaa löytää oikeat juuri heille suunnatut palvelut (THL 2012).

Vertaillen miesten syrjäytymisriskiä naisiin on ero suuri. Pelkän perusasteen varassa olevia nuorista miehistä (15–29-vuotiaita) syrjäytyneitä on 15 % kuin taas naisista syrjäytyneitä on 9,8 %. Syrjäytyneiden, pelkän perusasteen koulutuksen saaneiden miesten osuus kantaväestöstä on 13 % kuin vastaava luku on naisilla 8 %. Vieraskielisistä miehistä syrjäytyneitä on 33 % ja naisia 26 %. Tulosten mukaan pelkän perusasteen koulutuksen saaneet vieraskieliset miehet ovat eniten vaarassa syrjäytyä. (Eva analyysi 2012: 3–4.) Tuloksia tukee THL:n tutkimus (2012), jonka mukaan pelkän peruskoulun suorittaneille nuorille miehille kasaantuu enemmän hyvinvointiongelmia kuin jatkokouluttautuneille. Ristiriitaista on että, joka vuosi noin 4000 Suomessa asuvaa nuorta jää ilman jatkokoulutuspaikkaa, vaikka tilanne tiedostetaan. Tilannetta monimutkaistavat nuoret, jotka jättävät opinnot kesken, vaikka ovatkin peruskoulun jälkeisen jatkokoulutuspaikan saaneet. Toisen asteen tutkinnon suorittamatta jättävien osuus on yhteensä jokaisesta ikäluokasta noin 15 %, mikä tarkoittaa noin 110 000 20–29-vuotiasta nuorta. (THL 2012.)

Nuorten miesten kouluttautumiseen voidaan tutkimusten mukaan katsoa suoraan vaikuttavan vanhempien sosioekonominen asema eli se, kuinka kouluttautuneita vanhemmat ovat, mikä on vanhempien taloudellinen ja terveydellinen tilanne sekä perhesuhteet. (THL 2012.) Kouluttautumisen turvaamiseksi tulisi oppilaitosten osallistua

etenkin tämänlaisten perheiden varhaiseen tukemiseen. Oppilaita täytyy tukea koulun aikana sekä varmistaa tarpeenmukainen kasvun ja kehityksen tuki. Syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä on tärkeässä roolissa peruskoulu. Ongelmat näkyvät yläkoulussa, jossa nuorilla miehillä on vaikeuksia toimia omalähtöisenä opiskelijana. Peruskoulussa ongelmia aiheuttavat puuttuva oma opettaja, joka on korjattu luokanvalvojalla ja aineopettajilla. Yläkoulussa kuitenkin tarvittaisiin vielä luokanopettaja, joka yhdentäisi oppimista. Peruskoulu ei kykene huolehtimaan erityisesti sellaisista nuorista miehistä, jotka kärsivät oppimisvaikeuksista ja sosiaalisista vaikeuksista. Täten he jäivät ilman oikeanlaista tukea ja apua. Koulussa tulisi tarjota sellaista tukea, missä syrjäytymisen vaarassa olevat nuoret miehet tulisivat huomatuksi ja kohdatuksi, heidän kokemuksensa otettaisiin todesta sekä heidän tarpeensa huomioitaisiin. (Eva analyysi 2017: 10.)

Suomessa kadonneiden työmiesten eli 25–54-vuotiaiden miesten osuus kaikista parhaassa työiässä olevista miehistä on 7,4 %. Kadonneet työmiehet ovat siis kadonneet työelämästä ja ilmeisen pysyvästi. Kadonneet työmiehet tilastoidaan ryhmään "muut työvoiman ulkopuolella olevat" ja he ovat sellaisia miehiä, jotka eivät opiskele tai ole eläkkeellä työkyvyttömyyden tai muun syyn takia eikä heillä ole työpaikkaa eivätkä he hae sitä. (Eva analyysi 2017:2–7). Tämän vuoksi onkin tärkeää tukea jo varhain sitä kasvavaa joukkoa poikia ja nuoria miehiä, jotka eivät tunnu pääsevän kiinni yhteiskuntaan (THL 2012). Tällöin työllistymiseen negatiivisesti vaikuttaviin tekijöihin, kuten alhaiseen koulutukseen, yksin asumiseen tai asunnottomuuteen voitaisiin puuttua ajoissa ehkäisevin keinoin. Lisäksi pitkittynyt työttömyys, taustalla vain peruskouluopinnot ja vähäinen työhistoria viimeisen 10 vuoden aikana ovat työllistymistä heikentäviä tekijöitä. (Eva analyysi 2017: 2–7.)

Länsimaissa on jo pitkään vähentynyt parhaassa työiässä (25–54) olevien miesten osallistuminen työmarkkinoihin. Yksi eniten miehiä työelämän ulkopuolelle menettäneitä länsimaita on Yhdysvallat. Yhdysvalloissa miesten katoavaisuutta työelämästä selitetään talouden rakennemuutoksella ja muuttuneilla asenteilla. Teollisuuden alasajo ja automaatioiden lisääntyminen ovat vieneet töitä miehiltä, jotka ovat vähän koulutettuja. Tämän myötä jopa asenteet ovat muuttuneet Yhdysvalloissa niin, että työttömäksi jääminen on useiden miesten oma valinta. Tätä mahdollistavat yhteiskunnalta ja sukulaisilta saatu taloudellinen tuki. Yhdysvaltalaisessa yhteiskunnassa on myös sosiaalisesti hyväksyttyä elää työttömänä kuin taas Suomessa työntekoa arvostetaan edelleen paljon. Sosiaaliturva on Suomessa korkeampi kuin Yhdysvalloissa, mutta suomalaisten miesten työttömyys ei kuitenkaan ole

vapaaehtoista. Kehittyvä teknologia korvaa matalasti kouluttautuneiden miesten työpaikkoja kovaa vauhtia Suomessakin esimerkiksi teollisuustyön aloilla. (Eva analyysi 2017: 6–9.) Kuitenkin suurin työkyvyttömyyttä aiheuttava tekijä nyky-yhteiskunnassa ovat mielenterveyden häiriöt (THL 2012), joiden varhainen tunnistaminen ehkäisisi paljon.

Työelämään pääseminen ja työn tekeminen ovat keskeistä syrjäytymisen torjumisessa. Työelämän muutoksiin ja työmarkkinoiden rakennemuutoksiin täytyy reagoida nopeasti ja ennakoivasti. (STM 2011–2015: 4.) Toimiviksi todettujen työllistämistoimenpiteiden piiriin voidaan ohjata ne nuoret, jotka ovat hakeneet työttömiksi työnhakijoiksi. Vaikeampaa on löytää ne nuoret, jotka ovat työvoiman ulkopuolella. Noin puolet työllistämistoimenpiteisiin osallistuvista työllistyy Työ- ja elinkeinoministeriön kautta avoimille työmarkkinoille viiden vuoden seurantajakson aikana. Työllistämistoimenpiteillä näyttäisi olevan myönteinen vaikutus työttömien pääsyyn työelämän ja opiskelun piiriin. (Eva analyysi 2012: 15.)

Suomessa perustettiin vuonna 2015 Ohjaamo-palvelupisteitä, jotka ovat matalan kynnyksen palvelupisteitä. Näissä tarjotaan alle 30-vuotiaille nuorille miehille tukea elämänhallintaan, kouluttautumiseen, urasuunnitteluun, työllistymiseen sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Ohjaamo -palvelupisteillä tarjotaan myös henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Pyrkimyksenä on yksinkertaistaa ja vahvistaa nuorille suunnattuja palveluita. (Euroopan komissio.) Suomessa on toiminut vuodesta 2014 lähtien Etsivä Nuorisotyö, jolla helpotetaan nuorten pääsyä Kelan ammatilliseen kuntoutukseen. Osallistava sosiaaliturva tarjoaa pitkäaikaisesti työttömille ja ainoana tulonlähteenään toimeentulotukea saaville osallistavia toimia, jossa he saavat suunnitella ja toteuttaa itselleen sopivaa toimintaa. Mielekäs osallistava toiminta ehkäisee syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Osatyökykyiset työssä -ohjelman tarkoituksena on työllistää ja auttaa jatkamaan työssään osatyökykyisiä toimivan palveluketjun avulla. (STM 2011–2015:4.)

EU-maissa on otettu käyttöön nuorisotakuu, joka on keino nuorisotyöttömyyden torjumiseen. Tämän avulla varmistetaan, että kaikki alle 25-vuotiaat työttömät tai alle 30-vuotiaat vastavalmistuneet nuoret miehet saivat mahdollisuuden työpaikkaan, koulutukseen, oppisopimus- tai harjoittelupaikkaan neljän kuukauden sisällä siitä, kun opinnot ovat päättyneet tai nuori mies on jäänyt työttömäksi. Nuorisotakuun käyttöönoton jälkeen nuorten miesten asema työllistymisessä on parantunut. Tämän puolesta puhuu

tulokset siitä, että työttömiä nuoria on noin EU-maissa 1,8 miljoonaa vähemmän kuin kolme vuotta sitten. Moniammatillisuus ja yhtenäinen toiminen ovat tärkeitä tekijöitä nuorisotakuun kehittämisessä ja toteutumisessa. (Euroopan komissio.)

3.6 Mielenterveyden vahvistaminen syrjäytymisen ehkäisyssä

Mielenterveyttä suojaavien tekijöiden vahvistaminen on tärkeä osa syrjäytymisen ennaltaehkäisyä. Mielenterveys on hyvinvoinnin tila ja voimavara sekä tärkeä osatekijä toimintakyvyn ja yksilön hyvinvoinnin kannalta. Mielenterveyden edistämisen tavoitteena on lisätä suojaavia tekijöitä. Mielenterveyden edistämällä on mielenterveyden häiriöitä ehkäisevä vaikutus, mikä edelleen ehkäisee syrjäytymistä. Positiiviseen mielenterveyteen kuuluvat emotionaalinen, psykologinen, sosiaalinen, fyysinen ja hengellinen hyvinvointi. (THL 2017b.)

Mielenterveyttä suojaavat tekijät voidaan jakaa sisäisiin suojaaviin tekijöihin ja ulkoisiin suojaaviin tekijöihin. Sisäisiä suojaavia tekijöitä ovat sosiaalinen tuki, vuorovaikutustaidot, kyky luoda ja ylläpitää tyydyttäviä sosiaalisia suhteita, hyvät kokemukset varhaisista ihmissuhteista, vastoinikäymisien käsittelytaidot, ongelmaratkaisutaidot, hyvä fyysinen terveys, hyvä itsetunto, mielekäs toiminta, tunne elämännhallinnasta, mahdollisuus toteuttaa itseään sekä tunne hyväksytyksi tulemisesta. Ulkoisia suojaavia tekijöitä ovat toimeentulo, kuulluksi tuleminen ja mahdollisuus vaikuttaa, elinympäristön turvallisuus, helposti tavoitettavat auttamisjärjestelmät ja mahdollisuus kouluttautua. (Mielenterveysseura.)

Mielenterveyttä edistetään yksilötasolla (sisäiset suojaavat tekijät) ja yhteiskunnallisella tasolla (ulkoiset suojaavat tekijät). Mielenterveyttä edistetään myös noudattamalla terveellisiä elintapoja, joita ovat riittävä uni, liikunta, rentoutuminen ja terveellinen ruoka (Mielenterveystalo a). Mielenterveydessä on tärkeää huomioida fyysisen, psykologisen, emotionaalisen, henkisen ja sosiaalisen terveyden tasapaino (THL 2014).

4 Tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimustehtävä tai -tehtävät ovat yleensä kysymyksen muodossa ja niitä voidaan tarkastella yhdestä tai useasta näkökulmasta. Tutkimuskysymys on koko tutkimusprosessia ohjaava tekijä. Tutkimuskysymys

kohdistuu usein laajoihin tai käsitteellisiin ilmiöihin. Hyvän tutkimuskysymyksen edellytyksenä on rajattu ja täsmällinen kysymys, jota tarkastellaan syvällisesti. (Kangasniemi – Utriainen – Ahonen – Pietilä – Jääskeläinen – Liikanen 2013: 291–301.)

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Matti-hankkeelle työpajatoiminnan ja ohjausmallien kehittämiseen. Tarkoituksena on kerätä tietoa kirjallisuuskatsaukseen syrjäytymisen ehkäisyyn osallistuvista toimijoista sekä löytää aineistoa toimivista keinoista. Oman oppimisen tavoitteenamme on syventää oppia työelämän kehittämisosaamisesta, syventää ammatillista osaamista sairaanhoitajana sekä kerätä näyttöön perustuvaa tutkittua tietoa kehittyäksemme vahvemiksi terveyden edistäjiksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

- Ketkä osallistuvat nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn?
- Millä keinoin nuorten syrjäytymistä ehkäistään?

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka tehtävänä on kuvata aikaisempia tutkimuksia aiheesta. (Stolt – Axelin – Suhonen 2016: 9.) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on löytää, mitä ilmiöstä tiedetään tai mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet, sekä tunnistaa aikaisemman tiedon tiedonaukkoja ja ristiriitoja. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta käytetään käsitteellisen ja teoreettisen kehyksen rakentamiseen, teorian kehittämiseen, tiedon esittämiseen sekä ongelmien tunnistamiseen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla on usein löydettävissä uusi näkökulma tutkittavaan aiheeseen. (Kangasniemi ym. 2013: 291–301.) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää kirjallisuuskatsauksien tyypilliset osat, joita ovat aineiston keruu, arviointi, analyysi, synteesi eli kokonaisuus ja tulosten raportointi (Stolt ym. 2016: 8, 32).

Tämän kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun menetelmään sovellettiin systemaattista tiedonhakua, joka on tyyliltään etukäteen tarkoin suunniteltu prosessi. Tähän kirjallisuuskatsaukseen soveltaen systemaattinen tiedonhaku sisälsi hakusanojen

suunnittelun ja hiomisen, relevanttien tietokantojen valinnan sekä aineiston arvioinnin. Kirjallisuuskatsauksen tulee olla tiedonhaun puolesta toistettavissa, ja katsaus koottiin ensisijaisesti tiedonhaun avulla löytyneistä alkuperäistutkimuksia. Tiedonhaunvaiheessa oli tarkoituksena tunnistaa ja löytää kaikki tutkimuskysymyksiimme vastaavat materiaalit (Stolt ym. 2016: 25–27). Aineiston keruun jälkeen valittu aineisto taulukoitiin ja arvioitiin aineiston arvon osoittamiseksi (Stolt ym. 2016: 7–9). Valittua aineistoa ja niiden sisältöä vertailtiin suhteessa toisiinsa (Kangasniemi ym. 2013: 291–301). Analysointi tapahtui järjestelmällä ja luokittelemalla valittu aineisto (Stolt ym. 2016: 30). Analysoinnin jälkeen saadut tulokset raportoitiin ja esitettiin tutkimuskysymyksiin vastaten mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti (Tuomi – Sarajärvi 2009: 158).

5.2 Aineiston keruu

Luotettavuutta arvioiva riippuvuuden kriteeri tarkasteli työn toteutusta läpinäkyvyyden ja toistettavuuden eli yleisten periaatteiden toteutumisen näkökulmasta (Tuomi – Sarajärvi 2009: 138). Luotettava tiedonhaku määrittää tulosten luotettavuuden, sillä virheet hakuprosessissa olisivat voineet johtaa raportoitavien tulosten virheellisyyteen (Stolt ym. 2016: 25). Kirjallisuuskatsauksen aineiston keruussa käytettiin vähäisesti soveltaen järjestelmällistä eli systemaattista tiedonhakua sen suunnitelmallisuuden vuoksi. Tiedonhaku toteutettiin ensisijaisesti sähköisissä tietokannoissa ja tarvittaessa sitä olisi laajennettu manuaaliseen hakuun (Stolt ym. 2016: 35). Tiedonhaku aloitettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun sähköisten tietokantojen valinnalla. Tietokantojen valintaan vaikutti työn aihe (Stolt ym. 2016: 42). Koska kirjallisuuskatsauksessa pohditaan syrjäytymisen ehkäisyyn osallistuvia eri sosiaali- ja terveysalojen toimijoita, tuli tiedonhaku suorittaa näiden alojen tietokannoista. Relevanteiksi tietokannoiksi valikoituivat hoitotieteen tietokanta Cinahl, kasvatustieteellisiä artikkeleita, raportteja ja julkaisuja tarjoava Eric, sosiaalialan tietokanta Social Care Online sekä monialaisia artikkeleita ja tutkimuksia kattava Taylor & Francis. Lisäksi tietokannaksi valikoitui sosiaali- ja terveysalan tietokantojen ulkopuolelta Emerald, josta pyrittiin löytämään laajempaa tietoa yhteiskunnallisista aiheista sekä mahdollisia strategisia tai teknillisistä näkökulmia, jotka ovat yhteydessä syrjäytymisen ehkäisyyn. Vain Social Care Online vaati rekisteröitymisen. Valitut tietokannat tarjosivat potentiaalista aineistoa kirjallisuuskatsauksemme ja olivat helppokäyttöisiä. Biolääketieteen alan artikkeleita tarjoava PubMed ja sitä vastaava Ovid Medline rajattiin suoraan tiedonhaun ulkopuolelle.

Tiedonhakua varten määriteltiin sopivat hakusanat ja -lausekkeet, joita määrittivät mukaanotto- ja poissulkukriteerit relevantin kirjallisuuden tunnistamiseksi ja puutteellisen katsauksen ehkäisemiseksi. (Stolt ym. 2016: 25 –27.) Hakusanat johdettiin aiheen keskeisistä käsitteistä ja tutkimuskysymyksistä englannin kielelle käännettynä samalla pohtien, millaisilla eri termeillä aiheesta voidaan löytää tietoa. Englanninkielisiä hakusanoja olivat esimerkiksi *social exclusion*, *young people*, *preventing* ja *strategies*. Tietokantoja valittaessa suoritettiin niihin testihakuja, joiden myötä saimme lisää tietoa siitä, millaisia termejä tai ilmaisuja aiheesta on käytetty otsikoissa ja abstrakteissa. Käytettävien hakusanojen ideoimiseen käytettiin ennalta arvioitua enemmän aikaa, sillä eri tieteen aloilla tai maissa aiheesta puhutaan eri termein. Ideointiin käytettiin apuna sekä kotimaista että englanninkielistä synonyymisanakirjaa. Hakusanoja yhdistettiin toisiinsa hakulausekkeiksi Boolean operaattorilla AND esimerkiksi *social exclusion* AND *preventing*. AND-operaattoria hyödynnettiin eniten tiedonhaussa. Boolean operaattoreista OR yhdisti vaihtoehtoiset sanat kuten *exclusion* OR *inclusion*. Boolean operaattorin NOT avulla voitiin hakutuloksista rajata suoraan asioita pois, esimerkiksi *social exclusion* NOT *older people*. Lisäksi hakulausekkeiden muodostamisessa kokeiltiin sanankatkaisuja, jonka ei kuitenkaan havaittu vaikuttavan hakutuloksiin. Muita hakulausekkeen muodostamiseen hyödynnettäviä työkaluja (sulkeet, fraasit, läheisyysoperaattorit) ei käytetty. (Stolt ym. 2016: 37–39.) Tiedonhaun prosessi taulukoitiin työn liitteisiin (liite 1).

5.3 Aineistolle asetetut rajaukset

Mukaanotto- ja poissulkukriteerit kehitimme osana tiedonhakuprosessia hakusanojen tueksi sekä aineiston määrän rajaamiseksi. Tarkoituksena oli kuitenkin saada kattava, monipuolinen sekä opinnäytetyön aiheeseen sovellettava aineisto. Kriteerien avulla pohdittiin sitä, miten tiedonhaussa löydetyt aineistot täsmentävät, jäsentävät, kritisoivat tai avaavat tutkimuskysymystä (Kangasniemi ym. 2013: 291–301). Kriteerien avulla tutkimuksia tarkasteltiin ensin otsikoinnin perusteella, sitten tiivistelmän eli abstraktin perusteella. Jos tutkimus edelleen täytti mukaanottokriteerit, luettiin koko teksti läpi ennen kuin se valittiin kirjallisuuskatsaukseen. (Stolt ym. 2016: 25–27.) Tavoitteena oli valintakriteerien avulla löytää aineistoon vähintään 12 relevanttia julkaisua.

Mukaanottokriteerit:

- Syrjäytyneet
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Nuoret ja nuoret aikuiset

- Moniammatillisuus / moniasiantuntijuus
- Aineisto vastaa tutkimuskysymyksiin.
- Julkaisuvuosi 2008–2018
- Näyttöön perustuva / tieteellinen tutkimus, artikkeli tai julkaisu
- Julkaisukielenä on suomi tai englanti
- Aineisto on saatavilla maksuttomasti kokonaisuudessaan ("Full text").

Poissulkukriteerit:

- Vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi syrjäytyneet
- Maahanmuuttajat
- Iäkkäät
- (Pitkäkestoista) ehdotonta vankeustuomiota suorittavat tai suorittaneet
- Julkaistu aikaisemmin kuin vuonna 2008
- Julkaisut, jotka eivät perustu tieteelliseen näyttöön tai ole vertaisarvioituja
- Julkaisukieli muu kuin suomi ja englanti.

Mukaanottokriteereiksi valittiin kohderyhmä eli syrjäytyneet sekä työn tavoitteiden mukaan syrjäytymisen ehkäisy sekä moniasiantuntijuuden näkökulma. Myös aineiston vaadittu julkaisuvuosi ja -kieli, 2008-2018 sekä suomi ja englanti, ovat määritelty mukaanottokriteereiksi. Pyrkimyksenä oli löytää aineistoa, jossa kaikki mukaanottokriteerit täyttyvät. Poissulkukriteereinä olivat maahanmuuttajia käsittelevät julkaisut sekä vaikean sairauden tai vamman vuoksi syrjäytyneitä koskevat aineistot. Pois jätettiin myös ehdotonta (pitkäkestoista) vankilatuomiota suorittavat tai suorittaneet henkilöt. Myös iäkkäitä koskevat tutkimukset ja julkaisut rajattiin aineiston ulkopuolelle.

5.4 Aineiston arviointi

Aineiston arviointi aloitettiin perehtymällä valittuihin aineistoihin, ja ne jaettiin tutkimusasetelmien mukaisesti määrällisiin ja laadullisiin menetelmiin tai molempia menetelmiä yhdistäviin. Arvioinnin tarkoituksena on arvioida valitun aineiston kattavuutta. Tärkeää on arvioida, kuinka olennaisia aineiston tulokset ovat tutkimuskysymyksen kannalta. Usein arvioidaan valitun aineiston vahvuuksia ja heikkouksia sekä aineiston vaihtelevuutta. Arvioinnissa kuvataan kohderyhmä, otoskoot, tutkimusongelmat, aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät sekä otanta- ja mahdolliset satunnaismenetelmät. Aineistoa voidaan arvioida myös julkaisuvuoden, julkaisupaikan, kirjoittajan sekä maan mukaan. Valitun aineiston arvioinnin täytyy olla perusteltua ja arvioitu sopivien kriteerien mukaan. Käytettyjen arviointikriteerien täytyy ilmetä

kirjallisuuskatsauksesta. (Stolt ym. 2016: 28–30.) Aineiston luotettavuutta arvioitiin uskottavuuden kriteerillä, joka pohti aineiston totuudenmukaisuutta (Tuomi – Sarajärvi 2009: 138). Totuudenmukaisena aineistoa voidaan pitää, sillä eri aineistoista nousi esiin samoja asioita eri näkökulmista tarkastellen ja ne esitettiin pääosin samankaltaisissa asiayhteyksissä eli konteksteissa.

Valitut aineistot koottiin taulukkoon (liite 2), jonka tavoitteena on jäsentää aineistoa, arvioida sen luotettavuutta ja tunnistaa aineistojen sisällön suhde tutkimuskysymyksiin (Kangasniemi ym. 2013, 291–301). Taulukkoon eritelty tutkimuksen tarkoitus, maa ja kohderyhmä, toteutustapa, keskeisimmät tulokset sekä miten tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiimme. Aineisto koostui vertaisarvioituista artikkeleista. Suurin osa aineistosta oli toteutettu laadullista menetelmää käyttäen. Näistä kahdeksan oli tutkimusartikkeleita ja kolme kirjallisuuskatsauksia sekä kaksi raporttia. Hyväksyimme aineistoon kirjallisuuskatsauksia ja raportteja niiden sisällön sekä sen vuoksi, että ne vastaavat tutkimuskysymyksiin. Aineistoon kuuluvista raporteista toinen oli toteutettu soveltavaa meta-analyysimenetelmää käyttäen ja toinen sekä laadullisilla että määrällisillä menetelmillä. Näissä raporteissa kuvailtiin tutkimusten tuloksia tutkimuskysymyksiin nähden kattavasti. Kirjallisuuskatsaukset sisälsivät useita eri tutkimuksia eri maista, jonka vuoksi katsoimme niiden soveltuvan hyvin aineistoon. Aineiston keruun vaiheessa huomasimme aineiston jäävän liian suppeaksi, jos kirjallisuuskatsaukset ovat poissuljettuna. Valitut aineistot eivät sisällä poissulkukriteerejä, ja ne täyttävät joko kaikki tai osan mukaanottokriteereistä.

Aineistosta on tärkeä arvioida mihin joukkoon tutkimustulokset ovat yleistettävissä. Tätä arvioidaan kohderyhmän ja otoksen laajuuden kautta. (Stolt ym. 2016: 29). Valituista aineistoista suurin osa oli toteutettu Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa. Aineistossa on yksi tutkimusartikkeli, jonka tiedonkeruu toteutettiin Euroopan maissa; näitä maita ovat Kreikka, Italia, Ruotsi, Portugali, Kroatia ja Malta. Pohjoismaisia tutkimuksia aiheesta suppeasti. Aineistossa ei esiintynyt vaihtelevuutta eri maiden välillä ja aineisto sisälsi Euroopan maita, joten ne ovat yleistettävissä suomalaiseseen yhteiskuntaan ja muihin Pohjoismaihin.

Arvioinnin perusteella voidaan miettiä, minkälaista tietoa ilmiöstä mahdollisesti puuttuu (Stolt ym. 2016: 30). Valitut aineistot sisälsivät laadullisia tutkimuksia sekä määrällisiä tutkimuksia, joten tältä osin valittu aineisto oli kattava otos. Aineistosta valtaosan kohderyhmänä olivat syrjäytyneet lapset ja nuoret, sekä kahdessa aineistossa nuoret

aikuiset ja aikuiset. Vain yhdessä aineistossa kohderyhmä oli sukupuoleen sidonnainen (miehet). Aineiston heikkouksia oli se, että aineistojen joukossa oli niukasti pohjoismaisia tutkimuksia. Alla lueteltuna valikoidut aineistot. Tarkempi kuvailu aineistoista koottiin taulukoksi liitteisiin (liite 2).

1. Cefai, Carmel – Cavioni, Valeria – Bartolo, Paul – Simoes, Celeste – Miljevic-Ridicki, Renata – Bouilet, Dejana – Pavin Ivanec, Tea – Matsopoulos, Anassios – Gavogiannaki, Mariza – Assunta Zanetti, Maria – Galea, Katya - Lebre, Paola – Kimber, Birgitta – Eriksson, Charli 2015. *Social inclusion and social justice, A resilience curriculum for early years and elementary schools in Europe*. Tutkimusartikkeli.
2. Sarmiento, Teresa – Freire Ilda 2012. *Making School Happen: Children-Parent-Teacher Collaboration as A Practice of Citizenship*. Tutkimusartikkeli.
3. Godfrey, Cath – Devine-Wright, Hannah – Taylor, Joe 2015. *The positive impact of structured surfing courses on the wellbeing of vulnerable young people*. Tutkimusartikkeli.
4. Morris, Kate – Barnes, Marian 2008. *Prevention and Social Exclusion: New Understanding for Policy and Practice*. Tutkimusartikkeli.
5. Valdebenito, Sara – Eisner, Manuel – Farrington, David P. – Ttofi, Maria M. – Sutherland, Alex 2018. *School-based interventions for reducing disciplinary school exclusion*. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus.
6. Rondón, Janeet – Campbell, James – Galway, Karen – Leavey, Gerard 2014. *Exploring the Needs of Socially Excluded Young Men*. Tutkimusartikkeli.
7. Chowdry, Haroon – Oppenheim, Carey 2015. *Spending on Late Intervention: How we can do better for less*. Raportti.
8. Cattell, Jack – Mackie, Alan – Gibson, Kate – Hitchins, Tom – Parry, Will – Porsch, Lucas – Savage, Joe 2011. *Simple but effective: Local solutions for adults facing multiple deprivation*. Tutkimusraportti.

9. Howard, Joanne – Rabie, Gabrielle 2013. *Are the rights of children and young people to reach their potential severely compromised by school exclusion?* Kirjallisuuskatsaus.
10. Durcan, Graham – Zlotowitz, Sally – Stubbs, Jessica 2017. *Meeting us where we're at.* Tutkimusartikkeli.
11. South, Jane – Darby, Frances – Bagnall, Anne-Marie – White, Alan 2010. *Implementing a community-based selfcare training initiative: a process evaluation.* Tutkimusartikkeli.
12. Mishna, Faye – Michalski, Joseph – Cummings, Richard 2008. *Camps as Social Work Interventions: Returning to Our Roots.* Tutkimusartikkeli.
13. Axford, Nick 2008. *Are looked after children socially excluded?* Kirjallisuuskatsaus.

5.5 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä tarkoituksena on järjestää ja luokitella aineistoa sekä etsiä yhtäläisyyksiä ja eroja (Stolt ym. 2016: 30). Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa ensin kerätään valintakriteerien avulla tietokannoista artikkelit, jotka esitetään aineiston valintaa ilmentävässä taulukossa (liite 2) (Kyngäs – Vanhanen 1999: 3–5.) Analyysin ensimmäinen vaihe on kuvailla valitun aineiston työlle olennainen sisältö. Yleensä tämä vaihe on jo tehty aineiston arvioinnissa. Arvioinnin ja analyysin vaiheet usein linkittyvät toisiinsa. (Stolt ym. 2016: 31.) Löydetyt aineistot kootaan yhteen ja niistä etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmaisuja, jotka analysoidaan. Sisällönanalyysi on dokumenttien ilmisällön objektiiviseen, systemaattiseen ja määrälliseen kuvailuun käytetty tutkimustekniikka (Kyngäs – Vanhanen 1999: 3–5).

Aineistoa voidaan analysoida kolmella tavalla: induktiivisesti, deduktiivisesti tai abduktiivisesti. Sisällönanalyysi eteni induktiivisesti, joka lähti liikkeelle aineistosta. (Kyngäs – Vanhanen 1999: 4–5.) Induktiivinen lähestymistapa etenee yksittäistapauksesta yleistyksen (Elo – Kanste – Kyngäs – Kääriäinen – Pölkki 2011: 138–148). Induktiivisessa analyysissä aineistosta pyritään luomaan selkeä teoreettinen kokonaisuus. Analyysi on aineistolähtöistä, joten aikaisemmillä havainnoilla ja tiedoilla

tutkittavasta asiasta ei pitäisi olla vaikutusta analyysin lopputulokseen. Aineistolähtöistä analyysia oli vaikea toteuttaa täydellisesti objektiivisesti havainnoiden, sillä esimerkiksi aiemmin tiedetty ja jo viitekehys vaikuttivat tuloksiin. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 96). Induktiivinen sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen; aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Induktiivisessa sisällönanalyysissä aineisto pelkistettiin eli aineistosta koodattiin ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Tarkoituksena oli kirjata pelkistetyt ilmaisut samoilla termeillä, kun ne ovat aineistossa. (Kyngäs - Vanhanen 1999: 5–7.) Pelkistäminen on aineistosta nousseen informaation pilkkomista osiin tai sen tiivistämistä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 109). Analyysiyksikkö tai -yksiköt tuli määritellä ennen analyysin aloittamista ja ne johdettiin työn tutkimuskysymyksistä ja aineiston laadusta (Tuomi – Sarajärvi 2009: 110). Sisällön analyysin luotettavuuden osa-alueella haasteellisinta oli pelkistää suomennettu aineisto ja muodostaa luokat niin, että ne kuvasivat luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. (Kyngäs – Vanhanen 1999: 10.) Tutkimuskysymyksistä johdettuja analyysiyksiköitä *ketkä, millä keinoin* käyttäen kerättiin aineistosta opinnäytetyön tutkimuskysymykseen vastaavat suorat ilmaisut, jotka suomennettiin ja edelleen pelkistettiin. Pelkistykset numeroitiin sen tutkimuksen mukaisesti, josta se on pelkistetty. Pelkistyksiä muodostui valituista aineistoista yhteensä 157. Esimerkki pelkistyksestä taulukossa 1.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Suora lainaus	Suomennos	Pelkistys
<i>Building strengths within family and community network is seen as the first step towards enabling inclusion and effective participation in society. (4.)</i>	Perheen ja yhteisön välisen verkoston vahvistamisen nähdään olevan ensimmäinen askel osallisuuden mahdollistamiseksi ja yhteiskuntaan osallistumiseksi.	Perheen ja yhteisön välisen verkoston vahvistaminen osallisuuden lisäämiseksi. (4.)
<i>The SCPHN school nurse can be instrumental in assisting the young person to maximise their health and life chances through targeted interventions, both in small groups and individually. (9.)</i>	SCPHN –kouluhuoltaja voi olla apuvälineenä, kun nuoria avustetaan maksimoimaan omia terveys- ja elämänmahdollisuuksiaan kohdistettujen interventioiden (pienryhmä- ja yksilö-) avulla.	Interventiot apuvälineenä nuoren maksimoidessaan omaa terveyttään ja elämän mahdollisuuksiaan.(9.)

Pelkistämisen jälkeen pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin pelkistettyjen ilmaisujen yhtäläisyyksien ja erilaisuuksien mukaan (Kyngäs – Vanhanen 1999: 5–7). Luokitteluyksikkönä voi olla tutkittavan asian piirre, käsitys tai ominaisuus. Aineisto tiivistyi, sillä luokittelussa yksittäiset tekijät sisällytettiin yleisempiin käsitteisiin. (Tuomi –

Sarajärvi 2009: 110). Tämä ryhmittely toteutettiin erilliseen taulukkoon, jossa niiden siirtely ja ryhmittely oli helppoa. Samanlaiset ilmaisut yhdistettiin samaan alakategoriaan eli -luokkaan sekä nimettiin sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Alaluokkia pelkistyksistä muodostui 47. Esimerkki alaluokan muodostamisesta taulukossa 2.

Taulukko 2. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta

Pelkistys	Alaluokka
Joustavuus vastatessa erilaisten ryhmien tarpeisiin. (11.)	Joustavuus
Joustavuus nuorten kokonaisvaltaisiin tarpeisiin vastatessa. (10.)	
Joustavuus syrjäytyneiden kanssa työskentelyssä. (8.)	
Palveluiden joustavuuden lisääminen. (4.)	

Näistä alaluokista muodostettiin yläluokkia, joille annettiin nimi luokan sisällön mukaan. Nimi voidaan johtaa myös aiemmin tutusta käsitteestä. Tässä vaiheessa tehdään jo aineiston abstrahointia eli käsitteellistämistä. Abstrahointia jatkettiin yhdistämällä näitä kategorioita eli luokkia niin kauan kuin se oli aineiston kannalta mahdollista. (Kyngäs – Vanhanen 1999: 5–7.) Käsitteellistämisessä edettiin aineiston alkuperäisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin (Tuomi – Sarajärvi 2009: 111). Yläluokat (10) yhdistyvät lopuksi pääluokiksi, joita muodostui kaksi. Esimerkki ylä- ja pääluokkien muodostamisesta taulukossa 3.

Taulukko 3. Esimerkki ylä- ja pääluokkien muodostamisesta

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Ryhmätyö	Ryhmätoiminta	Keinot nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä
Vertaistoiminta		
Aktiviteetit		
Ohjaustoiminta	Tukitoimet	
Kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen		
Avun antaminen		

Tulokset raportoitiin apuvälineenä käyttäen analyysivaiheessa muodostuneita luokkia. Tuloksissa luokkien tarkoitus eli sisällöt avattiin pelkistysten avulla (Kyngäs – Vanhanen 1999: 10). Tässä työssä tuloksissa raportoitiin vain aineistosta esiin nousseet tulokset,

jotka yhdistettiin aiempaan teoriaan eli työn viitekehykseen tulosten tarkastelussa ja johtopäätösten pohdinnassa (Tuomi – Sarajärvi 2009: 158).

6 Tulokset

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saimme vastaukseksi pääluokan monitoimijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Toinen pääluokka, keinot nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä, vastaa työmme toiseen tutkimuskysymykseen. Tuloksissa puhutaan yleisesti nuorista, sillä valittujen aineistojen kohderyhmät eivät olleet sidonnaisia sukupuoleen.

6.1 Monitoimijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä

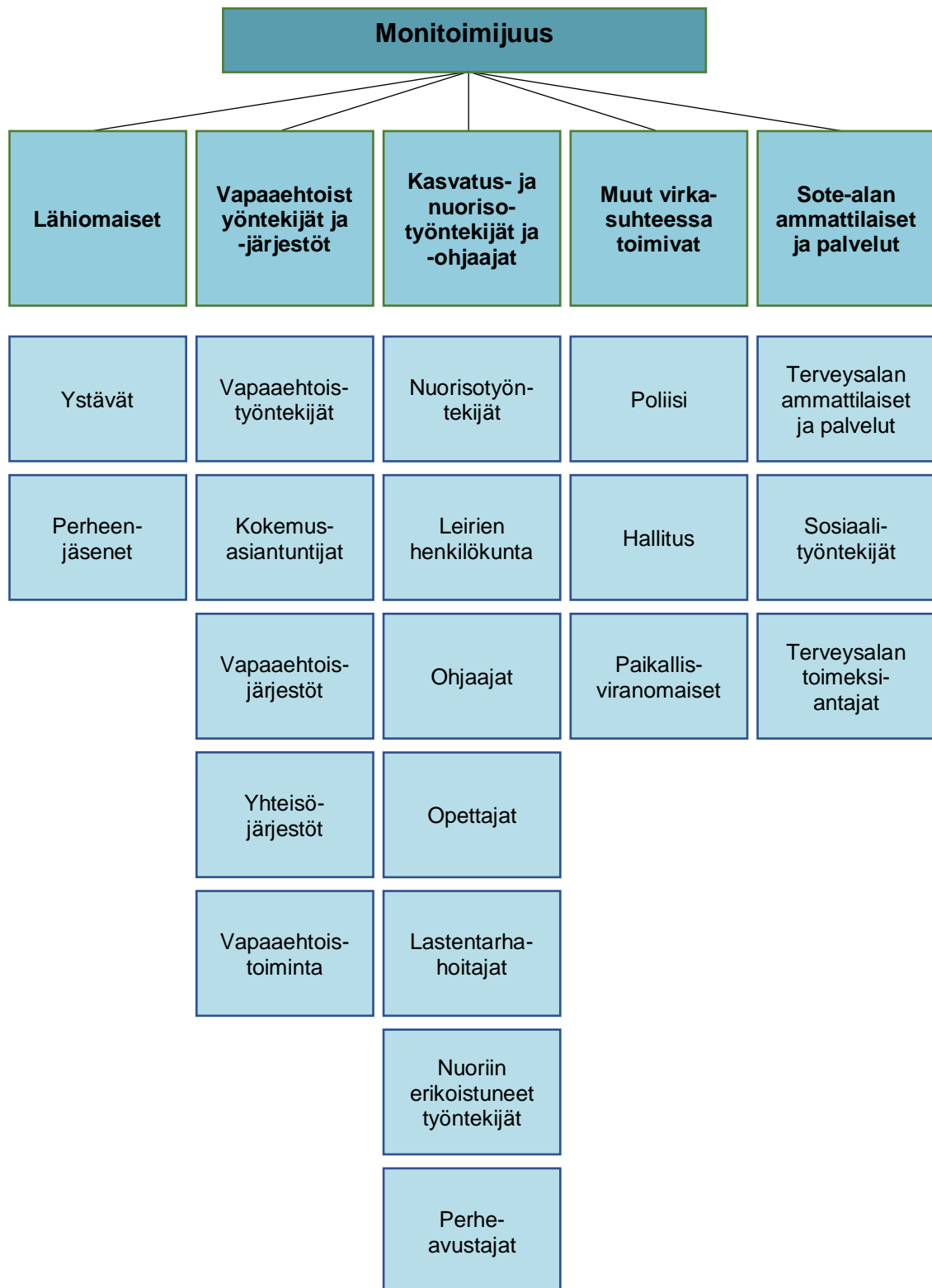
Tutkimuskysymykseen, ketkä osallistuvat nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, nousivat tulosten yläluokiksi aineistosta monia eri toimijoita kuten lähiomaiset ja muut virkasuhteessa toimivat (kuvio 1) sekä toimijoiden ammatillisuus ja verkostoituminen.

6.1.1 Toimijat

Aineistosta nousi esiin monia eri toimijoita, kuten lasten ja nuorten lähiomaiset eli perheenjäsenet ja ystävät, sosiaali- ja terveysalan (sote) ammattilaiset ja palvelut, vapaaehtoistyöntekijät ja -järjestöt, kasvatus- ja nuorisotyöntekijät sekä -ohjaajat ja lisäksi muut virkasuhteessa toimivat. Esiin nousseet toimijat ovat muitakin kuin oman ammattialansa edustajat ja asiantuntijat, jonka vuoksi tuloksissa puhutaan monitoimijuudesta. Muita toimijoita ovat esimerkiksi nuoret itse ja heidän lähiomaisensa. Aineistoissa monitoimijuus nähdään paremman tuottavuuden edellytyksenä syrjäytymisen ehkäisyssä. Aineistosta nousi monitoimijuuteen liittyen toimijoiden ammatilliset ominaisuudet sekä heidän välinen verkostoituminen. Monessa aineistossa nousi esiin merkityksellisesti käsitteet monitoiminnallinen kumppanuus sekä moniammatilliset ryhmät ja henkilöstöt.

Etenkin perhe, koulu ja yhteisö ovat tärkeitä sosialisoitumisen, joka esitetään osallisuuden osa-alueena, mahdollistajia. Jotta lapsen osallisuus mahdollistuu, tulee osallisuuden esteet poistaa myös ympäröivältä perheeltä. Sosiaali- ja terveysalan

ammattilaisiksi katsotaan aineistoissa sairaanhoitajat sekä sosiaalityöntekijät, kuten esimerkiksi lastensuojelutyöntekijät ja koulukuraattorit. Nämä toimijat nähdään korvaamattomina monitoiminnallisen ryhmän jäseninä. Palveluiksi luetaan aineistossa koko kansallinen terveydenhuolto, josta esimerkkinä ovat mielenterveyspalveluiden piirissä työskentelevät. Terveysalan toimeksiantajia ovat kliiniset toimeksiantajaryhmät eli terveystieteen asiantuntijat. Kasvatus- ja nuorisotyöntekijät sekä -ohjaajat ovat aineistossa esitettynä kaikki lasten ja nuorten kasvatukselliseen ja kehitykselliseen toimintaan osallistuvat toimijat, kuten opettajat, opinto-ohjaajat, lastentarhahoitajat, perheavustajat ja muut nuorisotyöhön erikoistuneet työntekijät. Muita aineistossa esiintyviä toimijoita ovat poliisit ja muut paikallisviranomaiset sekä kokonaisuutena hallitus. Hallituksen toimimisesta esimerkkinä ovat hallituksen poliittiset linjaukset paremman ja tehokkaamman varhaisen puuttumisen edistämiseksi. Osallistuvia toimijoita havainnollistetaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Monitoimijuutta havainnollistava kuvio.

6.1.2 Toimijan ammatillisuus

Aineistot, jossa pohdittiin lasten ja nuorten näkökulmasta syrjäytymistä, tuotiin esille syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten toiveet koskien avunantajan eli toimijan ammatillisuutta. Avun antajalta toivottiin samanlaisia piirteitä kuin ystävältä, esimerkiksi taitoa kuunnella ja keskustella. Toimijoiden ystävällisyys, ymmärrys, luotettavuus ja kyky rakentaa aktiivisesti luottamusta nuoriin koetaan tärkeiksi piirteiksi. Nuoret miehet korostivat, että luotettava henkilö, joka kuuntelee tuomitsematta ja säilyttää luottamuksellisuuden nähdään tärkeänä syrjäytymisen ehkäisyssä. Toivetta puoltaa ajatus työntekijän kyvystä omaksua riskit ja hallita niitä työskennellessään syrjäytyneiden kanssa. Riskejä ovat esimerkiksi nuoren syrjäytymisen aiheuttaneiden ongelmien pysyvyys ja haasteet niiden minimoimisessa. Taito hyväksyä ja olla tuomitsematta sekä ymmärtää syrjäytynyttä tai sen vaarassa olevaa nuorta ja hänen ongelmiansa, kuten työttömyyttä, nähdään tärkeinä tekijöinä luottamuksellisen suhteen rakentamisessa. Toimijan ammatillisuus sisältää kyvyn lisätä kiusaamisen vastaista toimintaa ja sitä kautta turvallisuutta.

6.1.3 Toimijoiden verkostoituminen

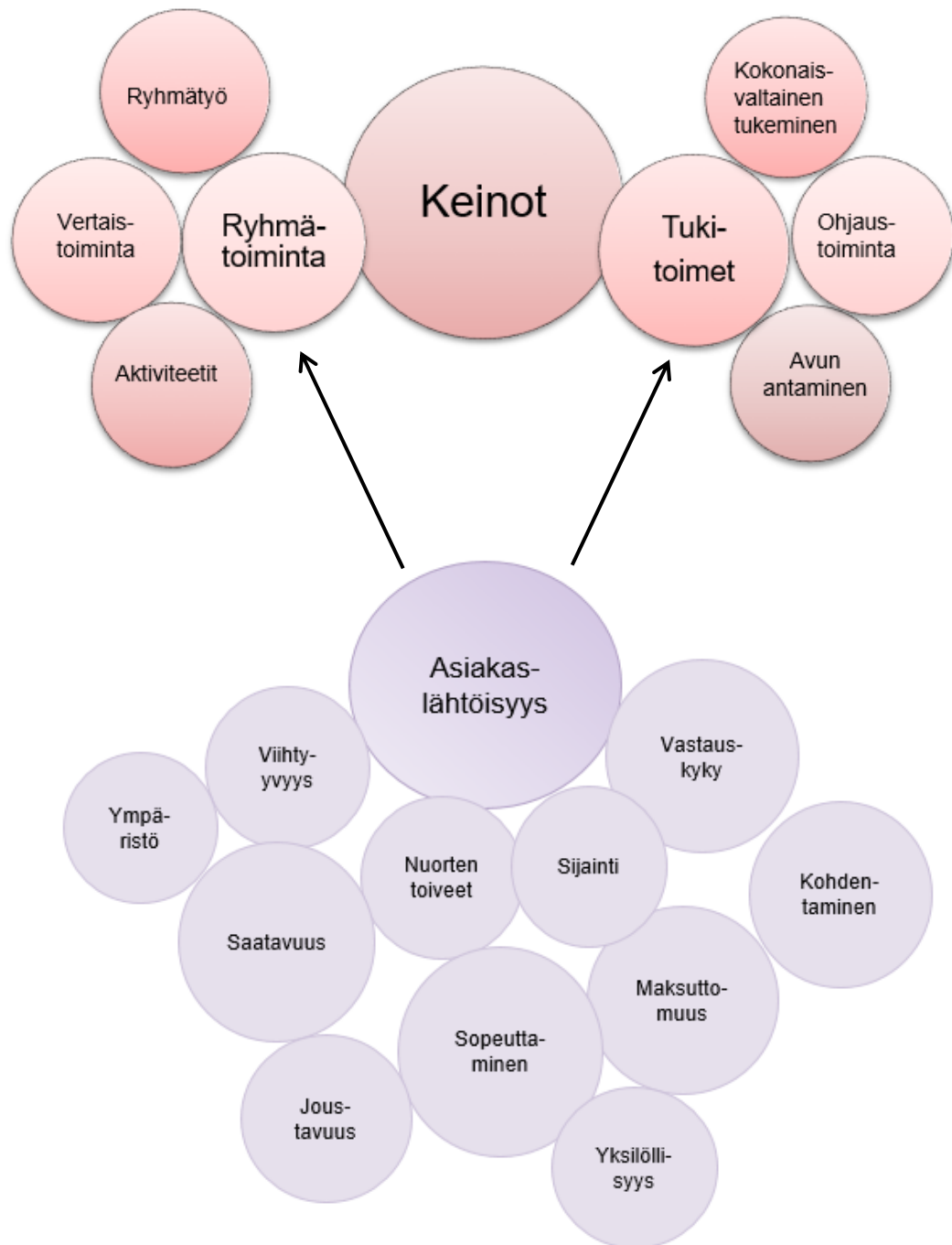
Syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmasta toimijoiden, jotka missäkin hetkessä syrjäytyneiden parissa työskentelevät, välillä tapahtuva verkostoituminen esitetään koko aineistossa arvokkaana. Verkostot sisältävät vuorovaikutuksen, yhteistyötoimet ja -suhteet. Ratkaisuna esitetään tiivis yhteistyö lasten ja nuorten osallisuuden parantamiseksi kaikkien niiden toimijoiden välillä, jotka lasten ja nuorten parissa työskentelevät. Nuoren osallisuuden lisäämisen keinona koko aineistossa esitetään, eri esimerkein ilmentäen, toimivien yhteistyöverkostojen rakentaminen ja osallistuttaminen päätöksen tekoon. Verkoston esimerkkinä useassa aineistossa esitetään yhteistyö lapsen, aikuisen ja opettajan välillä. Esimerkiksi perinteisten käytäntöjen purkamisella saavutetaan positiivisia tuloksia. Perinteisten käytäntöjen purkamisella viitataan yhden näkökulman mukaan lapsen oikeuteen osallistua omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon eli lapsen ja aikuisen väliseen yhteistyöhön toiminnan suunnittelussa. Esimerkki perinteisten käytäntöjen purkamisesta on pedagogisten ratkaisujen muuttaminen niin, että yhteiskuntaan kuulumista ja siinä toimimista harjoitellaan jo koulussa tulevaisuuden osallisuuden takaamiseksi. Tätä ajatusmallia puoltaa toisessa aineistossa esitetty lähestymistapa, jossa nuoret valitsevat, suunnittelevat ja toteuttavat eri toimintoja, jolloin nuoret osallistutetaan projektien toimintaan. Ottamalla

projektin näin hallintaan, nuoret saavuttivat osallisuudessaan muutoksia sekä oppivat vastuullisuutta ja omistautuneisuutta.

Toinen esimerkki tärkeästä yhteistyötä ilmentävästä suhteesta on yhteisön sosiaalitoimijoiden, vanhempien, paikallisviranomaisten sekä kulttuuri- ja virkistystoimien välillä tapahtuva yhteistyö. Lapsen osallisuus yhteiskuntaan ei tapahdu pelkän läsnäolon kautta, vaan sitä varten jokaisen lapsen, opettajan, vanhemman sekä muiden osallisten on tunnustettava oma roolinsa päätöksenteossa ja yhteistyötahoilla. Tämän näkökulman mukaan osallisuutta lisää esimerkiksi koulumaailmassa lapsen ja aikuisen (opettajan ja vanhemman) välisessä yhteistyössä kehitetty pedagoginen prosessi. Asiaa toisin sanoin esitettynä, lapsen osallisuuden yhteiskuntaan mahdollistava ensimmäinen askel on perheen ja yhteisön välisen verkoston vahvistaminen, mutta myös lapsen ja perheen, sekä yhteisön ja yhteiskunnan välisen suhteen huomioiminen. Tällä tarkoitetaan tätä lähestymistapaa ilmentäen yhteisön tietämyksen ja ymmärryksen kasvattamista, jotta ne tukevat yhteistyössä syrjäytyneiden mahdollisuutta hyödyntää omaa potentiaalisuuttaan ja niin edelleen ehkäisemään syrjäytymisen riskiä. Lähestymistapaa ilmentävät esimerkiksi sellaiset palvelut, jotka tarjoavat tukeaan opettajille, jotta heillä on riittävät taidot syrjäytyneiden kanssa työskentelyyn.

6.2 Keinot nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä

Syrjäytymisen ehkäisyyn nousi aineistosta monia keinoja, joilla saavutetaan positiivisia tuloksia syrjäytymisen ehkäisemiseksi, mutta myös sen vähentämiseksi. Tämänlaisia keinoja ovat ryhmätoiminta, toimijan antamat tukitoimet ja sekä keinojen toimivuutta edistävänä tekijänä asiakaslähtöisyyden huomioiminen (kuviokuva 2). Parhaimman tuloksen näkökulmasta on näissä keinoissa hyödynnettävä monitoiminnallista kumppanuutta.

Kuvio 2. Syrjäytymisen ehkäisyn keinot ja niiden tuottavuutta lisäävät asiakaslähtöisyyden osa-alueet.

6.2.1 Ryhmätoiminta

Useassa eri aineistossa ryhmätoimintaa hyödynnettiin syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Ryhmätoimintaan kuuluvat ryhmätyö, vertaistoiminta ja aktiviteetit.

Erään lähestymistavan toimen leiritoiminnassa mukana olevat virastotyöntekijät tarkkailivat nuoria ja muodostivat sellaisia pienryhmiä, jotka parantaisivat nuorten sosiaalisia kokemuksia ja toimintaa sekä niiden tuloksia. Keskeistä pienryhmien muodostamisessa oli ikä, ihmisten välinen vuorovaikutus sekä nuoren ominaisuudet kuten ongelmallinen käyttäytyminen sekä kyky ymmärtää muiden käyttäytymistä. Pienryhmien hyödyn puolesta puhuu myös tutkimusartikkeli, jossa nuoret osallistuivat aktiivisesti kuusi viikkoa kestäväen surffauskurssin tunneille. Pienryhmät rakennettiin niin, että aktiviteetteihin osallistuessaan nuoret uskaltaisivat poistua mukavuusalueeltaan ja keskittyä positiivisiin kokemuksiin yhdessä toistensa kanssa. Kurssilla muodostettiin kymmenen hengen pienryhmiä, mikä lisäsi nuorten sosiaalisia ja psyykkisiä taitoja, ystävyys suhteiden luomista ja positiivisia haasteita sekä hauskuutta. Käyttäytymisen käsitteleminen ryhmässä nähdään olevan terapeuttinen toimi nuorten kanssa toimiessa. Ryhmäkäsittelyä käytettiin parantamaan leiriläisten sosiaalisia, psyykkisiä, emotionaalisia ja fyysisiä taitoja.

Toiminnan toteutukseen koulumaailmassa kannustetaan opettajia käyttämään hyödyksi yhteistoiminnallista ryhmätyötä ja vertaisohjausta. Vertaistoiminta nähdään tärkeänä tekijänä syrjäytymisen vähentämisessä ja syrjäytymisestä selviämisessä, kun nuoret pystyvät harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja hyödyntämään ikätoverien tukea. Oman yhteisön jäsenet olivat usein niitä, jotka kannustivat uusia nuoria aloittamaan projekteissa ja esittelivät nuoria toisille projektissa oleville nuorille. Nuoret itse kuvaavat, että he eivät olisi sitoutuneet projektiin ilman toisen nuoren kannustusta. Vertaisuuden kokemusta lisää se, kun he pääsevät käsittelemään ongelmiaan ryhmässä toistensa kanssa.

Aktiviteetit ja toiminnalliset interventiot nousivat aineistoissa keinoksi vähentää syrjäytymistä ja ehkäistä sitä lisäten nuoren kykyä maksimoida omaa terveyttään, elämänmahdollisuuksiaan ja -taitojaan. Aktiviteetteja ja toiminnallisia interventioita hyödynnettiin erilaisilla kursseilla ja leireillä. Tärkeää aktiviteeteissa on antaa jokaiselle rooli ja se, että kukaan ei jää katselijaksi. Aktiviteettien tarkoituksena on mahdollistaa asteittainen eteneminen yksinkertaisista harjoituksista, jotka edellyttävät vähäistä

yhteistyötä ja myönteistä vuorovaikutusta monimutkaisempaan ongelmanratkaisutoimintaan, joka edellyttää keskinäistä luottamusta ja tunnepitoista viestintää. Leireillä hyödynnettyjä aktiviteetteja ovat esimerkiksi erilaiset ulkoiluaktiviteetit, kuten uinti, melonta, kiipeily ja ulkoilu-elämisen taitojen lisääminen sekä terapeuttiset aktiviteetit kuten kokemukselliset taiteet. Aktiviteettien kuten tarinoiden, roolileikkien, kädentaitoja vaativien tehtävien sekä mindfulness-harjoitusten aikana toteutettiin avointa keskustelua, jonka aihealueet käsittelivät sosiaalisia ongelmia ja niihin liittyvien tunteiden ilmaisua. Ongelmien käsittely avoimessa keskustelussa kehitti muun oppimisen ohella kognitiivisia, emotionaalisia ja sosiaalisia valmiuksia.

Toiminallisia interventioita ovat eräässä aineistossa kurssien harjoituksia sisältävien käsikirjojen hyödyntäminen, joiden avulla nuoriin iskostettiin positiivisia käyttäytymismalleja. Kurssilla osallistujat edistivät omaa hoitoaan ja opettelivat tekemään positiivisia muutoksia terveyskäyttäytymiseensä. Aineistosta esiin nousseita muita toiminnallisia interventioita ovat esimerkiksi tiedon lisääminen teemojen kautta, joita ovat seksuaaliterveys ja päihteiden käyttö. Eräs toiminnallinen interventio on itsehoitotaitojen kurssi, jossa parannettiin henkilökohtaista terveyttä, nostettiin itsetuntoa ja hankittiin peruselämäntaitoja sekä muita arvokkaita elämäntaitoja. Peruselämäntaitojen saantia kuvattiin askelmiksi kohti koulutus- ja työmahdollisuuksia. Tärkeää näissä kurssien toimissa on ajan varaaminen henkilökohtaiselle pohtimiselle, jotta osallistujat kykenevät heijastamaan oppimansa omaan elämään.

6.2.2 Toimijan tarjoamat tukitoimet

Aineistosta esiin nousevat toimijoiden tarjoamat tukitoimet elämän eri vaiheissa. Tukitoimia ovat ohjaustoiminta, kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen ja avun antaminen. Kokonaisvaltainen ja johdonmukainen tukeminen sekä reagoiminen nuoren tarpeisiin nähdään keinona vaikuttaa syrjäytymiseen sitä vähentäen. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemisen keinot kattavat myös ohjaustoiminnan sekä siihen liittyen avun antamisen tarvittavien, oikeanlaisten, palveluiden saamiseksi. Nuoria tuetaan käsittelemään itse omaa käyttäytymistään, ja tässä voidaan auttaa motivoivaa haastattelua toteuttamalla, minkä nähdään olevan hyvä ohjausmalli nuorten ambivalenssin ratkaisemissa. Esimerkiksi erään lähestymistavan mukaan nuoria tuetaan hyödyntämään omia kokemuksiaan, kuten epäonnistumisista oppimista.

Nuoria tulee tukea aktiivisesti siellä, missä he ovat sekä niissä ongelmissa ja tarpeissa, joita heillä on. Esimerkiksi vaikeimmin, toisin sanoen pitkäaikaisesti, syrjäytyneillä tuen tarvetta esiintyy niin jokapäiväisessä arjessa, kuin myös elämän muutoskohdissa ja vaikeiden elämäntilanteiden ylipääsemisessä. Tukea vaativia elämänmuutoskohtia ovat esimerkiksi asunnon saaminen, hädän ennaltaehkäisy tai nuorelle merkittävän ihmissuhteen päättyminen. Nuorten omien tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa tarvitaan sekä emotionaalista että käytännön tukea. Syrjäytyneitä tulee tukea myös terveyden- ja sosiaalihuollon piiriin pääsyyn. Tutkimusraportissa pitkäaikaisesti syrjäytyneitä koskien raportoidaan tukemisen edistäneen syrjäytyneiden hyvinvointia esimerkiksi työllistymisen ja terveyden osa-alueilla.

Useat aineistot korostivat tuen tarvetta kouluun, töihin sekä koulutukseen pääsyssä, mutta myös niiden jatkamisessa. Yhden näkökulman mukaan nuoret, joilla on riski keskeyttää koulunkäynti, tulee tunnistaa ja puuttua tilanteeseen esimerkiksi neuvonnan ja mentoroinnin keinoin. Näiden nähdään olevan hyödyllisimpiä heti toimen toteuttamisen jälkeen. Toimien pitkäkestoisuutta voidaan lisätä seurannalla, jolloin varmistetaan saavutettujen tuloksien pysyvyys. Myös laaja tutkimusraportti koskien pitkäaikaisesti syrjäytyneitä puhuu pitkäkestoisten toimien ja tukemisen hyödyistä. Työn piiriin pääsyn tukemiseksi on tarjottava käytännön tukea sopivan työn etsimisessä, sen saamisessa ja siihen sitoutumisessa sekä toimittava edellä mainittujen suhteen osittain nuorten puolesta esimerkiksi tapaamisten järjestämiseksi. Tutkimusraportti pilottihankkeesta nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi raportoi, että (pitkäaikaisesti) syrjäytyneen itsetunnon vahvistaminen ja kasvattaminen ovat ensimmäinen askel työn saamiseksi. Raportissa kerrotaan tämän onnistuneen käytännön tuen tarjoamisella. Myös projektit, nuorten syrjäytymistä vähentävässä hankkeessa, onnistuivat erinomaisesti tukemaan nuoria työhön liittyvissä tarpeissa. Projekteissa nuorille annettiin kaikki tuki minkä he tarvitsivat päästäkseen alkuun, esimerkiksi auttamalla kirjoittamaan CV:n tai tukemalla nuorta menemään työhaastatteluun. Tutkimuksessa nuoret kuvasivat esimerkiksi työhaastatteluun menemisen vaikeana ja yksi nuorista koki merkittävänä työhaastattelun toteutumiselle sen, että projektin työntekijä ei vain kannustanut nuorta työhaastatteluun menemisessä, vaan oli mukana työhaastattelussa nuoren tukena. Toinen esimerkki yksilöllisen tuen tarjoamisesta osana syrjäytymisen ehkäisyä ovat surffauskurssin tukitoimet elämäntaitojen vahvistamiseksi. Surffauskurssilla nuorelle valitun oman henkilökohtaisen vapaaehtoistyöntekijän tarjoaman tuen avulla voitiin kehittää nuoren sosiaalisia ja psyykkisiä elämäntaitoja. Tiiviin tukemisen tarkoituksena on, että ajan myötä nuori pystyisi tekemään nämä enemmän itsenäisesti.

6.2.3 Asiakslähtöisyyden huomioiminen keinoissa

Syrjäytymisen vähentämisen lähtökohtana nähdään aineistoissa asiakslähtöisyyden lisääminen, jotta nuorten tarpeisiin voidaan vastata kokonaisvaltaisesti. Asiakslähtöisyyden huomioiminen on edellytys keinojen toimivuudelle. Asiakslähtöisyyttä ovat joustavuus, yksilöllisyys, yhteisöjen ja virastojen sopeuttaminen, nuorten halujen huomioiminen, hyvän ilmapiirin kehittäminen sekä viihtyvyys ja ympäristö, kohdennetut palvelut sekä niiden vastauskyvyn ja saatavuuden tehostaminen, maksuttomuus ja sijainnin huomioiminen. Asiakslähtöisyys on myös pohja tasa-arvon lisäämiseksi. Tarpeisiin vastaamalla nuoret hyötyvät käytössä olevista mahdollisuuksista ja pystyvät osallistumaan paremmin. Aineistoissa eniten korostuva tekijä on joustavuuden lisääminen syrjäytyneiden kanssa työskentelyyn. Palveluiden joustavuuden ja vastauskyvyn lisäämisen seurauksena kyetään vastaamaan nuorten tarpeisiin sekä saavutetaan parempia tuloksia syrjäytymisen vähentämisessä. Tämä edellyttää palveluiden sopeuttamista vastaamaan syrjäytyneiden nuorten tarpeisiin. Palveluiden sopeuttamisen keinona nähdään palveluiden edustajien kutsuminen syrjäytyneiden luokse kohtaamaan heidät ja järjestämään mahdollisia jatkotapaamisia heidän kanssaan. Myös syrjäytyneiden parissa työskentelevältä toivotaan joustavuutta esimerkiksi sen suhteen, että nuoren miehen sitoutuneisuuden ei katsottaisi kumoutuvan sillä, että nuori palaa avun piiriin siitä aikaisemmin kieltäytyttyään.

Aineistoissa toinen esille nouseva tekijä on yksilöllisyys. Syrjäytyneille tarjottavien koulutusten ja ohjausten tulee olla yksilöllisiä ja strukturoituja, jotta esimerkiksi työn hakuun liittyvät tavoitteet saavutetaan ja osaaminen vahvistuu. Terapeuttisen leiritoiminnan vaikutuksia syrjäytymiseen tutkivan tutkimuksen mukaan toimintojen yksilöllistämällä nähdään olevan positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten sosiaaliseen syrjäytymiseen. Leiritoimintojen yksilöllistämisenä jokaiselle leiriläiselle on suunniteltu hänen tarpeisiin vastaavat toimet, esimerkiksi kuinka paljon kahden keskeistä aikaa lapsi tai nuori tarvitsee henkilökunnan kanssa terapeuttisiin toimiin. Myös esimerkki mahdollisuudesta valita osaamista vastaava osallistumistaso tietyissä toiminnoissa tukee ajatusta yksilöllisyydestä sekä toisin sanoin esitettynä lähestymistapa, jonka tarkoituksena on edetä yksinkertaisista toimista kohti haastavampia asteittain. Palvelun, kuten kurssin tai koulutuksen, tulee vastata yksilöllisesti nuorten tarpeita. Nuoret itse toivovat kurseilta positiivisia kokemuksia ja haasteita, hauskuutta ja mieluisia toimintoja.

Myös ympäristön arvokkuus ja sen huomioiminen nousivat esiin nuorten raportoimina eri aineistoissa. Syrjäytymisen ehkäisyyn tuotetut toimet tulee toteuttaa oikeanlaisessa ympäristössä, jotta se tarjoaa syrjäytyneille positiivisia ja uudenlaisia kokemuksia sekä luo turvallisuutta ja lisää viihtyvyyden kautta osallisuutta. Ympäristö nähdään myös syrjäytymistä ehkäisevänä intervention keinona, kun nuoren psyykkisiä taitoja kuten itseluottamusta voidaan lisätä surffauksen ja meren kautta. Toimintaympäristön hyvin valmisteltu tukeva ilmapiiri lisää turvallisuutta, mutta myös edesauttaa ystävystymistä. Tukevan ilmapiirin avulla nuoret kykenevät ottamaan sosiaalisia, emotionaalisia ja fyysisiä riskejä. Aineistoissa nuoret miehet kuvasivat myös juurettomuuden tunnetta, mikä pohjautuu rajallisiin sosiaalisiin aktiviteetteihin, muodollisiin ryhmiin ja vapaa-ajan aktiviteetteihin. Nuoret kokivat, että käytettävissä olevat paikalliset tai oman yhteisön aktiviteetit eivät olleet ikään kohdennettuja. Useat nuoret korostivat tekemisen puutteesta aiheutuvaa tylsyyttä ja tekemättömyyden puutteella perusteltiin alkoholin ja huumeiden käyttöä. Nuoret miehet itse ehdottivat ongelmiinsa käytännön ratkaisuja kuten sosiaalisen toiminnan ja vapaa-ajan vieton mahdollisuuksiin puuttumista. Esimerkki tällaisesta puuttumisesta on ikäryhmille kohdennettujen vapaa-ajan viettopaikkojen lisääminen. Osallisuutta lisäten asiakaslähtöisyys edellyttääkin tarpeiden huomioinnin lisäksi myös nuorten toiveiden huomioimisen. Nuorten toiveet huomioidaan esimerkiksi nuorten syrjäytymistä vähentämiseksi perustetun hankkeen mukaan sillä, että nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi käynnistettävät projektit tuotetaan yhteistyössä heidän kanssaan.

Syrjäytymisen vähentämisen toimen aineistoissa korostuu eriarvoisuutta lisäävien tekijöiden minimointi. Tasa-arvoa lisääväksi tekijäksi asiakaslähtöisyydessä nousi palveluiden saatavuuden lisääminen sekä niiden tarjoaminen yhdellä oven avauksella. Monipuolisten palveluiden saaminen yhdellä palveluohjauksella nähdään syrjäytymistä vähentävänä keinona. Palveluiden saatavuuden lisääminen kattaa myös maksuttomuuden ja sijainnin huomioimisen. Palveluiden saatavuuden mahdollistaa niiden muokkaaminen yleisiksi, kaikille saataviksi, esimerkiksi strategisilla muutoksilla tai toiminnallisilla keinoilla. Toiminnallisista keinoista esimerkkinä on yhdessä aineistossa palvelun tarjoajien tiedottaminen palvelun saajien tarpeista, joka näin ollen murtaa esteet palvelun tarjoajien ja saajien väliltä jolloin palveluiden saatavuus paranee. Tämän voidaan nähdä edistävän niiden henkilöiden pääsyä palveluiden piiriin, jotka hyötyvät matalan kynnyksen -periaatteesta. Tämänlaiset henkilöt jäisivät palvelutarjonnan

ulkopuolelle sen seurauksena, kun yhdistettävissä olevia palveluita täytyy hakea useasta paikasta monin eri tavoin.

Palvelu nähdään kustannustehokkaana ja arvokkaana maksuttomuudesta riippumatta tutkimuksessa, jossa nuorille on järjestetty ilmainen surffaus –kurssi hyvinvoinnin ja mielenterveyden parantamiseksi. Vaikka kurssi on ollut maksuton, sen hyödyt maksuttomuudesta huolimatta ovat positiiviset ennaltaehkäisevästä sekä eriarvoisuutta vähentävästä näkökulmasta katsoen. Ilmaiselle kurssille osallistuivat myös sellaiset lapset, jotka eivät aiemmin ole päässeet osallistumaan tai harrastamaan. Konteksti huomioiden maksuttomuuden voidaan nähdä edistävän nuorten harrastamista, vaikka suoraa syytä aiemmalle harrastamattomuudelle ei tutkimuksessa mainita. Myös sijainnilla voidaan vaikuttaa eriarvoisuuteen. Sijainnin huomioimiseen tulee käyttää aikaa, sillä kiireessä maantieteellisesti sijoitettu palvelu saattaa kasvattaa etäisyyksiä. Esimerkiksi huostaan otettuja lapsia koskevassa kirjallisuuskatsauksessa pohdittiin lasten näkökulmasta sitä, kuinka huono sijainti aiheuttaa vaikeuksia elämän muilla osa-alueilla, kun huostaan otetun lapsen etäisyys omaan perheeseen tai yhteisöön kasvaa.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Aihe opinnäytetyölle tuli ulkopuoliselta toimijalta, Matti-hankkeelta. Hankkeen sisäisten tavoitteiden myötä muodostettiin tälle työlle tavoitteet, joista johdettiin tutkimuskysymykset. Tavoitteet syntyivät työn otsikosta ”Moniasiantuntijuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä” sekä tavoitteesta tuottaa Matti-hankkeelle tietoa ohjausmallien kehittämiseen. Toinen tutkimuskysymyksiin vaikuttava tekijä on työn tausta, jossa pohdittiin syrjäytymistä yhteiskunnalla tasolla siitä näkökulmasta, mitkä ovat syrjäytymisen riskitekijöitä ja miten ongelmia tulisi ratkaista. Tulosten nähdään vastaavat työn tutkimuskysymyksiin ja sitä kautta myös Matti-hankkeen tavoitteisiin. Tutkimuskysymykset muuttuivat alkuperäisistään prosessin aikana, kun aineisto oli luettu kertaalleen läpi. Toinen alkuperäisistä tutkimuskysymyksistä pohti, millä tavoin monitoimijuus näkyy nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Tutkimuskysymystä muokattiin muotoon, ketkä osallistuvat nuorten syrjäytymiseen. Saimme aineiston tuloksena moniammatillista kumppanuutta ilmentävän monitoimijoiden ryhmän, jotka toimivat

yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi: nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Moniasiantuntijuuden ulkopuolelta tuloksissa nousi esille asiantuntijoiden lisäksi nuoret itse toimijoina. Nuoret tahtoivat itse toimia vapaaehtoisina eli tarjota toisille samanlaista apua, jota he saivat. Toinen tutkimuskysymys pohtii tapoja ehkäistä syrjäytymistä, joka sekin muokkautui hieman alkuperäisestään "millaisia toimivia käytäntöjä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi on" täsmennetympään muotoon "millä keinoin nuorten syrjäytymistä ehkäistään".

Tulokset olivat kattavat ja tutkimuskysymyksiin vastattiin. Syrjäytymisen ehkäisy jakautui keinoihin nuoren syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja monitoimijuuden huomioimiseen näissä. Keinoja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat ryhmätoiminta ja toimijan tarjoamat tukitoimet sekä näiden keinojen tuottavuuden kannalta merkittävä tekijä eli asiakaslähtöisyys. Ryhmätoiminta sisältää aktiviteetteja ja toiminnallisista interventioita, joiden avulla voidaan vahvistaa ja hankkia nuorten miesten elämäntaitoja. Aineistosta nousi esille, kuinka syrjäytymiseen yhdistettävissä oleviin riskitekijöihin ja ongelmiin tulisi panostaa ennaltaehkäisevin toimin jo nuoren miehen varhaislapsuudessa, jotta heille turvattaisiin normaali kasvu ja kehitys sekä hyvät "eväät" elämässä pärjäämiseen. Syrjäytymisen vähentämisen näkökulmasta näitä tekijöitä tulisi vahvistaa ja kehittää myös myöhemmässä vaiheessa kuten nuoruudessa. Muita esiin nousseita tuloksia syrjäytymisen vähentämiseksi olivat monitoimijuus, toimijoiden ammatillisuus sekä toimijoiden välillä tapahtuva verkostoituminen, jota tulee huomioida kaikessa toiminnassa.

Tulosten voidaan nähdä puoltavan työlle muodostettua viitekehystä eli taustaa. Sekä tulokset että opinnäytetyön aiheen toimeksiantaja ja viitekehyksen rakennusta ohjaava Matti-hanke puoltavat ajatusta nuoren miehen elämäntaitojen kehittämisestä ja vahvistamisesta. Matti-hankkeen tavoitteena on nuorten miesten ylisukupolven jatkuvan työttömyyskierteen katkaiseminen, joka taustassakin nähtiin olevan merkittävä riskitekijä syrjäytymisen aiheuttajaksi. Tuloksissa nousi esiin toiminnallisia keinoja, joita voidaan toteuttaa nuorten miesten kanssa toimiessa eli vastatessa syrjäytymisen ongelmiin.

Terveydelliset ongelmat sekä nuorten miesten itsensä kokemana sosiaalisten suhteiden vähyyt ja huonot ihmissuhteet tiedetään vaikuttaman syrjäytymiseen lisäävästi. Matti-hankkeen tavoitteena nuorten miesten näkökulmasta on kasvattaa heidän positiivisia kokemuksiaan elämästä. Näihin voidaan vastata nuoren miehen elämäntaitojen vahvistamisella ja positiivisen käyttäytymisen edistämällä. Nuorille miehille tulisi

opettaa tärkeitä elämäntaitoja, jotta vastoinkäymisiä kohdatessaan he osaisivat kohdata näitä turvallisella tavalla eli heillä olisi valmiuksia käsitellä näitä asioita sekä oppia niistä. Lapsuudesta nuoruuteen siirryttäessä monia elämänmuutoskohtia on jo kohdattu etenkin sellaisella perhetaustalla, joka nähdään syrjäytymisen riskitekijänä. Elämäntaitojen vahvistaminen sisältää myös ihmissuhdetaitojen vahvistamisen, jolloin voidaan vastata siihen tekijään, joka nuorten miesten kokeman mukaan aiheuttaa syrjäytymistä. Useasta aineistosta nousi esiin ryhmätoiminnan hyödyntäminen toiminnan onnistumiseksi. Esimerkiksi ihmissuhdetaitojen vahvistamiseen voidaan hyödyntää myös ryhmätoimintaa. Sen avulla lisätään nuoren miehen mahdollisuutta luoda sosiaalisia suhteita ja jakaa omia kokemuksiaan.

Ryhmätoiminnassa tulisi hyödyntää aktiviteettien ohella avointa keskustelua, jotta nuoret miehet voivat jakaa kokemuksiaan ongelmistaan sekä oppia toisiltaan ja heijastamaan opittua omaan elämäänsä. Toiminnan ohella käytävän avoimen keskustelun voidaan olettaa madaltavan kynnystä puhuttaessa hankalammista asioista, kuten pitkäaikaisesta työttömyydestä tai asunnottomuudesta, sillä huomio ei ole puhujassa vaan puhuttavassa aiheessa. Kokonaisvaltaisuuden lisäksi tarjotun avun tulee olla katkeamatonta, eli vaikka nuoren miehen tarpeisiin on yhden palveluntarjoajan toimesta vastattu, tulee myös muihin tarpeisiin vastata. Tämän prosessin ajan nuorella miehellä tulisi olla pitkäaikaisesti tukena joku, joka varmistaa avunannon katkeamattomuuden ja suunnittelee hänen kanssaan seuraavaa askelta yhdessä (*mitä, mistä, miten, kenelle ja milloin*).

Merkittävänä tuloksena nähtiin kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen. Tuki oli tärkeä toimi myös muissa tilanteissa, kuten nuoren miehen elämän muutoskohdissa. Työttömyyttä ja edelleen syrjäytymistä voivat aiheuttaa elämän muutoskohdat kuten pakollisen peruskoulun päättymisen. Jo ennen peruskoulun päättymistä tulisi ensisijaisesti tunnistaa ne nuoret miehet, jotka ovat mahdollisia pudokkaita. Taustaan peilaten tulokset puhuvat sen puolesta, että yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi on toimittava tiiviissä yhteistyössä eli esimerkiksi tavoitteena opiskelun jatkamiseksi, koulu/oppilaitos – nuori mies – vanhempi –suhdetta tulisi vahvistaa. Tällä viitataan esimerkiksi perinteisten käytäntöjen purkamiseen eli nuoret miehet osallistuisivat kurssisisältöjen suunnitteluun opinnoissaan. Toteutus on käytännössä hankalaa, mutta positiivisista kehitystä saavutettaisiin esimerkiksi jo sillä, että nuoret ajankohtaisesti kertoisivat, mitä he ovat oppineet, mitä he haluaisivat oppia ja millä keinoin. Tietoa voitaisiin tallentaa ja hyödyntää, kun kurssisisältöjä uudistetaan. Lisäksi toimintaa, tässä Matti-hankkeen

työpajojen sisältöä, tulisi suunnitella yhdessä nuorten kanssa vastaten heidän ideoihinsa tai toteuttaa *täysin* heidän johdollansa heitä tukien. Kun toiminta on nuorten miesten mielestä mielekästä ja hyödyllistä, hankkeen tavoite nuorten näkökulmasta eli heidän motivoituneisuutensa vahvistuu. Motivoituneisuus kohdistuu esimerkiksi toiminnan jatkamiseen avunantajan roolissa.

Toiseksi toimivaksi keinoksi puuttua koulunkäyntiin liittyviin ongelmiin esitetään aineistossa koulupohjaiset interventiot. Koulupohjaiset interventiot sisältävät aktiviteetteja kuten roolileikkejä ja kädentaitojen harjoittamista, joita voidaan hyödyntää nuoren miehen kokemien sosiaalisten ongelmien käsittelemisessä Matti-hankkeen käyttämien pelillisten toimien lisäksi. Toiminnallisia interventioita ovat esimerkiksi itsehoitotaitojen kurssi, jossa omaa terveyskäyttäytymistä muutetaan erilaisten harjoitusten, tiedon lisäämisen ja pohdinnan avulla. Erilaisia aineistosta nousseita interventioita tulisi tarjota keskitetysti haavoittuvassa asemassa oleville nuorille miehille esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiville, huostaan otetuille tai nuorille, joilla on oppimisvaikeuksia tai koulupoissaoloja huolestuttava määrä. Pitkäaikaisella seurannalla voidaan varmistaa saatujen tulosten (interventiot, avun anto, kouluun ja työhön liittyen) pitkäkestoisuus.

Myös perhetaustan on todettu vaikuttavan opiskelemattomuuteen ja työttömyyteen ja edelleen syrjäytymiseen, kun huonot kotiolot ja vanhempien heikko sosioekonominen asema jättävät nuoren miehen selviytymään koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista yksin tai tahtomattaan estävät tämän harrastamisen. Harrastamisen ei tulisi olla riippuvainen perheen sosioekonomisesta asemasta, ja tulokset puhuvat toimintojen maksuttomuuden puolesta. Kuten työn taustassa, myös aineistossakin viitattiin kustannustehokkuuteen eli kannustettiin satsaamaan ennaltaehkäiseviin toimiin, jotka pitkällä tähtäimellä säästävät kustannuksissa, jotka syrjäytymisen ehkäisyyn kuluvat.

Osallisuuden vahvistamiseksi tuloksissa raportoitiin perheen osallisuuden lisäämisestä sekä yhteisöjen ja palveluiden osallistuttamisesta nuorten parissa työskentelyyn. Matti-hankkeessa voidaan osallistua yhteisöjen ja palvelujen osallistuttamiseen esimerkiksi kutsumalla palvelun edustajia toimintaan mukaan, mutta hankkeen ensisijainen kohderyhmänä olivat kuitenkin nuoret miehet. Nuoret miehet toivovat toiminnalta ja toimijoilta luottamusta, jolloin perheen ottaminen mukaan hankkeen toimintoihin saattaa estää sen, että nuoret eivät itse osallistu toimintaan. Tuleekin pohtia, kenen vastuulla on

edistää perheiden sekä yhteisöjen ja palveluiden osallisuutta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, josta välillisesti hyötyvät myös mainitut osallistujat.

Yhteisöjä ja paikallisia palveluja tulee tiedottaa syrjäytymisestä hienovaraisesti leimaamatta ketään, jotta ne voivat olla nuoren tukena avun saamiseksi. Tällöin myös murretaan esteitä syrjäytyneiden miesten ja palveluntarjoajien tai yhteisöjen väliltä. Tämän lähestymistavan mukaisesti eri alojen asiantuntijat tulisi tuoda nuorten miesten luokse, esimerkiksi Matti-hankkeen toimitiloihin tapaamisiin. Tuloksissa nousi esille myös syrjäytyneiden parissa työskentelevän kyky ymmärtää asioita, joiden kanssa syrjäytymisvaarassa olevat tai jo syrjäytyneet miehet kamppailevat sekä mikä syrjäytymisen on aiheuttanut, jotta paras muutos saadaan aikaan. Ammatillaisen tulee myös tunnistaa omat asenteensa ja periaatteensa, jotta (muutos)työtä ohjaa tuomitsevaisuuden sijaan hyväksyväisyys. Syrjäytymiseen johtaneet asiat eivät saa vaikuttaa siihen, tarjotaanko nuorille apua ja minkälaista.

Matti-hankkeen työpajatoimintojen tavoitteena on edistää osaamisen lisäksi myös omaehtoisuutta ja osallisuutta. Tuloksissa näiden kehittämiseksi nousi esiin arvokkaita keinoja, kuten toiminnan eri osallistumistasot osaaminen huomioiden tai sen tulisi edetä asteittain kohti haastavampaa. Työpajatoiminnat pitäisi kehittää niin, että ne ovat ikäluokkaan kohdennettuja aktiviteettejä ja osallistujat saisivat samalla ikätovereiltaan tukea eli työpajatoiminnat olisivat samalla vertaisryhmiä. Myös peruselämäntaitojen kehittäminen nuorten halutuilla osa-alueilla tulisi huomioida ja tukeminen konkreettisissa asioissa kuten töihin ja koulutukseen pääsemisessä.

Aineistosta löysimme paljon konkreettisia vastauksia siihen, millä keinoin nuorten miesten syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Jotkin keinot esitettiin niin, että lukijan oletetaan tietävän, mitä milläkin tarkoitetaan tai käyttävän omaa mielikuvitustaan, mistä seuraisi työn luotettavuuden kärsiminen. Esimerkki tämänlaisesta olettamuksesta on käsite positiivisen käyttäytymisen edistäminen, jota aineistoissa ei ole määritelty.

7.2 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotukset

Valmiin työn hyödynnettävyyttä tulee pohtia kriittisesti eri näkökulmista (Stolt ym. 2016: 32). Korrespondenssiteoria, koherenssiteoria, pragmaattinen teoria ja konsensuskeen perustuva teoria ovat työn tulosten totuusperää arvioivia totuusteorioita. Pragmaattinen totuusteoria perustuu toimimisen mahdollisuuksiin eli tulos on tosi, jos se on hyödyllinen

ja toimiva. Pragmaattisen totuusteorian mukaan totuus, tässä hyöty, tulee olla todistettavissa. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 134–136.) Pragmaattista totuusteoriaa käytetään soveltaen aputyökaluna tulosten hyödynnettävyyttä arvioidessa eli sitä, ovatko saadut tulokset toimivia. Työn tavoitteena on ollut löytää kirjallisuuskatsaukseen kansainvälisistä aineistoista keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn, minkä vuoksi tulee arvioida aineistosta kerättyjen tulosten hyödynnettävyyttä paitsi alkuperäisen tavoitteen mukaan Matti-hankkeen ohjausmallien ja niiden sisältämien työpajatoimintojen kehittämiseen, myös laajemmin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Matti-hankkeen työpajatoiminnan tavoitteena on vahvistaa nuorten miesten elämänhallintataitoja kuten verkostoitumistaitoja. Tuloksista on löydettävissä konkreettisia keinoja, joiden nähdään olevan hyödynnettävissä näiden työpajatoimintojen kehittämiseen. Nykyiset työpajatoiminnat sisältävät pelillisiä menetelmiä näiden taitojen parantamiseen. Tuloksista nousi esiin muitakin keinoja näiden taitojen parantamiseen, jonka vuoksi saatuja tuloksia voidaan pitää hyödynnettävänä niiden ensisijaiseen tarkoitukseen. Tämänlaisista keinoista esimerkkeinä ovat kokemukselliset taiteet ja erilaiset ulkoiluaktiviteetit, sekä niihin integroitava avoin keskustelu. Koska tulokset ovat toimivia, ne ovat tosia.

Tulokset ovat yleistettävissä vastaamaan kaikkien syrjäytyneiden tarpeisiin, joten tuloksista hyötyvät muutkin kuin syrjäytyneet miehet. Esille nousseet keinot eivät ole sidonnaisia sukupuoleen, vaan tuloksia voidaan hyödyntää myös mahdollisesti syrjäytyneiden naisten ja muunsukupuolisten kanssa työskentelyyn.

Tuloksia tulee laajentaa sovellettavaksi kuntien toimintaan sekä koko suomalaiseen yhteiskuntaan ja pohtia, onko tämän työn tulokset hyödynnettävissä näin. Tulosten voidaan nähdä hyödyttävän suomalaista yhteiskuntaa, sillä syrjäytyminen on koko yhteiskunnan ongelma, johon tulee vastata. Tuloksissa esille noussut asia on yhteisöjen, tässä kuntien ja yhteiskunnan, ja palvelujen tiedottaminen vastaamaan syrjäytyneiden tarpeita yhdistämällä moniammatilliset voimansa. Kun ymmärretään, ketkä ovat syrjäytyneitä ja mikä aiheuttaa syrjäytymistä sekä ketkä kaikki voivat tehdä osansa sen ehkäisemiseksi, voidaan vastata näihin ongelmiin monin keinoin.

Opinnäytetyön tuloksista hyötyy Matti-hankkeen lisäksi harrastetoiminnat, leirit, koulut ja muut nuorten ja lasten kanssa toimivat tahot kuten kasvatus-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveystalvet, työllistymistä tukevat tahot ja muut hankkeessa toimivat yritykset.

Näissä työskentelevät tulisi käyttää tuloksia hyödyksi kohdatessaan toiminnassaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria sekä syrjäytyneitä nuoria. Jokaisen nuorten ja lasten kanssa toimivan työntekijän tulisi osata kohdata ammatillisesti syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja lapsia. Harrastetoiminnassa ja muissa nuorten ja lasten kanssa tehtävissä aktiviteeteissa työntekijän on osattava muodostaa sosiaalisesti turvallisia ryhmiä sekä tukea sosialisoitumista turvallisessa ja tukevassa ympäristössä, jotta ei muodosta toiminnassaan sellaisia ryhmiä, jotka lisäävät ulkopuolisuuden tunnetta tai syrjäytymistä.

Opinnäytetyön tuloksista hyötyvät työn tekijät sekä nykyiset että tulevat kollegat. Oman ammatillisen kasvun näkökulmasta opinnäytetyön prosessi syvensi tekijöiden teoreettista osaamista ja saatujen tulosten soveltamista, joka avaa väylän hyödyntää opittua tehokkaasti syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ja sen vähentämisessä tulevaisuuden työelämässä. Opinnäytetyöprosessin aikana tekijät kehittyivät vahvemiksi terveyden edistäjiksi oman oppimisen tavoitteen mukaisesti. Taidot etsiä tutkittua tietoa, arvioida sitä kriittisesti ja tuottaa tieteellistä tekstiä kehittyivät työn aikana havainnoitavasti. Ennalta arvaamattomasti yllätti se, kuinka monta eri toimijaa syrjäytymisen ehkäisyyn osallistuu sekä kuinka paljon ja minkälaisia monipuolisia toiminnallisia keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn on hyödynnettävissä. Monitoimijuuden ja toimijan ammatillisuuden arvo tullaan prosessin myötä tuomaan sairaanhoitajan työtehtäviin. Tulevaisuudessa monitoimijuuden ja verkostoitumisen mahdollisuuksia tulisi hyödyntää työssä, jonka tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy tai sen vähentäminen. Ammatillista osaamista ja yhteistyökykyä tulisikin painottaa opinnoissa, jotta niitä voidaan edelleen aktiivisesti kehittää työelämässä sairaanhoitajana sekä syrjäytyneiden että muiden asiakkaiden kanssa työskennellessä.

Jatkotutkimusehdotuksena tulisi tutkia laajemmin, miten monitoimijuutta voitaisiin lisätä suomalaisessa yhteiskunnassa esimerkiksi terveystalouksissa ja kouluissa, jotta syrjäytymisvaarassa olevat nuoret löydettäisiin jo varhaisemmassa vaiheessa. Tutkimuksen tulisi kohdistua siihen, kuinka esimerkiksi tietokantojen käyttö voitaisiin turvallisesti yhtenäistää, jotta tieto kulkisi paremmin sosiaalityöntekijöiden, terveysalan ja poliisin välillä. Enemmän tulisi tutkia etenkin Pohjoismaissa sitä, kuinka monitoimijuutta ja keinoja voidaan hyödyntää nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisyssä.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseetiikan hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus tutkimustyössä, tulosten esittämisessä, tallentamisessa ja niiden arvioinnissa. Myös eettisen tarkastelun kestävä tutkimus- ja arviointimenetelmät, tiedonhankinta, avoimuus ja vastuullisuus julkaisemisessa sekä muiden tutkijoiden työhön asianmukainen viittaaminen ja huomioiminen kuuluvat hyvään tieteelliseen käytäntöön. (Helsingin yliopisto 2017.) Raportoitaessa aineistoa kuvaillaan oikeidenmukaisesti, tasavertaisesti ja rehellisesti (Kangasniemi ym. 2013: 291–301). Raportoinnin ja tutkijan valintojen eettisyys korostuu kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa kaikissa vaiheissa menetelmän väljyyden vuoksi. Tutkimuskysymyksen muotoilussa eettisyys ilmenee valitun näkökulman huolellisessa taustatyössä. Myös luotettavuuden kannalta on tärkeää, että jo tutkimuskysymys on kuvattu selkeästi ja sen teoreettinen tausta on eritelty. (Kangasniemi ym. 2013: 291–301.) Taustatutkimus on tehty työhön huolellisesti viitekehystä rakennettaessa kooten monista luotettavista lähteistä kattava tausta. Aiemmin tutkittua aiheesta on pyritty tarkastelemaan syrjäytymiseen vaikuttavien tekijöiden osalta sekä nuoren että syrjäytymisen parissa työskentelevien sekä siihen välillisesti vaikuttavien tahojen näkökulmista. Käsitteiden välinen suhde on nähtävissä. Tausta on pyritty esittämään johdonmukaisesti ja yhteneväisesti sitä kattavasti tutkittuun tietoon perustellen. Työn tutkimuskysymykset muuttuivat tarkemmiksi suunnitelmavaiheen jälkeen aineiston analyysin myötä. Eettisyys ja luotettavuus ovat tiiviisti yhteydessä ja niitä parannetaan läpinäkyvällä ja johdonmukaisella etenemisellä tutkimuskysymyksestä johtopäätöksiin. Työssä eritellään ja raportoidaan kaikki aineiston valinnassa käytetyt perusteet ja sekä aineiston valinnassa, että raportoinnissa noudatetaan tutkimusetiikkaa. (Kangasniemi ym. 2013: 291–301.) Eettisesti ja luotettavuutta vahvistaen olemme itse vastuussa siitä, että tutkimustulos vastaa aineistoa. Tutkimuskysymyksiin vastataan suoraan aineistoon pohjautuen tulosten raportoinnissa. Yleistykset ja omat pohdinnat on selvästi erotettu aineistosta saaduista tuloksista ja johtopäätökset tuloksista on esitetty pohdinnassa.

Luotettavuuden arvioinnissa keskeistä on aineiston perusteiden kuvaus, sillä puutteellinen kuvaus vähentää koko työn luotettavuutta. (Kangasniemi ym. 2013: 291–301.) Aineiston ja tiedonhaun vahvuuksia, heikkouksia ja luotettavuutta on arvioitu aiemmin kohdassa aineiston keruu sekä aineiston arviointi, mutta tämän lisäksi tulee arvioida myös valmiin työn eli sen tulosten luotettavuutta. Luotettavuutta arvioidessa tulee pohtia mitkä, muutkin kuin aineistoon ja tiedonhakuun liittyvät, tekijät erillisissä

vaiheissa ovat saattaneet aiheuttaa virheitä tuloksiin (Stolt ym. 2016: 32). Sisällön analyysin luotettavuuden osa-alueella haasteellisinta on pelkistää suomennettu aineisto ja muodostaa luokat niin, että ne kuvaavat luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. (Kyngäs – Vanhanen 1999: 10.) Virheitä tuloksiin on voinut aiheuttaa esimerkiksi sisällönanalyysissa englanninkielisten aineistojen suomentaminen, sillä opinnäytetyön tekijöiden englannintaito painottuu arkielämän englantiin ja tieteellisiä aineistoja lukiessa jouduimme turvautumaan aputyökaluihin joitakin ilmaisia suomennettaessa. Luotettavuutta kuitenkin lisää se, että tekijöitä opinnäytetyössä on kaksi, jolloin molemmat ovat tarkistaneet suomennosten paikkansapitävyyden. Haastavaa sisällönanalyysissa oli suomennetun aineiston pelkistäminen ja luokkien nimeäminen niin, että nimet kuvaavat kattavasti tutkittavaa ilmiötä. Luotettavuutta sisällönanalyysin luokitteluun lisää se, että luokat on muodostettu yhteistyössä moneen otteeseen niitä eri tavoin yhdistellen ja eri näkökulmista tarkastellen. Tulosten objektiivisuutta arvioidessa tulee arvioida tulosten luotettavuutta ja puolueettomuutta (Tuomi – Sarajärvi 2009: 134–136). Tätä voidaan pohtia siitä näkökulmasta, kuinka aiempi tietämys aiheesta vaikuttaa aineistosta poimittaviin asioihin. Objektiivisuuden takaamiseksi apuvälineenä on käytetty analyysiyksiköitä eli luotettu siihen, että vain tutkimuskysymyksiin vastaavat ilmaisut on nostettu tarkasteltavaksi. Ilmaisut, jotka eivät ole vastanneet suoraan tutkimuskysymykseen on jätetty huomioiden ulkopuolelle ja taas toisaalta aineistoista on noussut esiin asioita, joita tai joiden laajuutta ei osattu ennustaa.

Luotettavuuden arviointi voidaan jakaa laadullisen tutkimuksen, jota sovelletaan tähän kirjallisuuskatsaukseen, luotettavuutta arvioiviin uskottavuuden, siirrettävyyden, riippuvuuden ja vahvistettavuuden kriteereihin. Uskottavuuden kriteeri pohtii aineiston totuudenmukaisuutta. Siirrettävyyden kriteerillä tarkoitetaan tulosten siirtämistä toiseen kontekstiin. Riippuvuuden kriteeri tarkastelee työn toteutusta yleisten periaatteiden kuten läpinäkyvyyden ja toistettavuuden toteutumisen näkökulmasta. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 138; Stolt ym. 2016: 32.) Vahvistettavuuden kriteeri tarkastelee työtä lukijan näkökulmasta eli onko lukijan mahdollista seurata ja arvioida tekijöiden päättelyä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 138.) Aineiston todenmukaisuutta on arvioitu aineiston arvioinnin yhteydessä luotettavuutta arvioivalla uskottavuuden kriteerillä ja aineistoa voidaan pitää edelleen totuudenmukaisena. Uskottavuutta lisää se, että kaikki aineistot on luettu kahden tekijän toimesta sekä niissä esiin nousseista ilmiöistä ja niiden tulkinnasta on oltu yhtä mieltä. Riippuvuuden kriteeri huomioiden työn luotettavuutta on läpinäkyvyyden ja toistettavuuden puolesta tuotu esiin työn tarkalla tiedonhaun kuvailulla ja aineiston arvioinnilla. Vahvistettavuus on pyritty varmistamaan johdonmukaisella etenemisellä

sekä olettamatta lukijan tietävän enemmän kuin työn tausta selventää. Tulokset on perusteltu aineistolla niin, että ulkopuolinen pystyy luottamaan väitettyyn tulokseen. Johtopäätökset eli yleistyksset (osittain siirrettävyys) on johdettu aineistosta. Tulosten luotettavuutta siirrettävyyden kriteerillä arvioitiin jo aineistoa kootessa, kun aineistosta nostettiin analyysiyksiköiden avulla esiin vain ne asiat, jotka tutkimuskysymykseen vastaavat. Kun tuloksia tarkasteltiin kontekstista irrotettuina ja edelleen yleistäen suomalaiseseen yhteiskuntaan sovellettavaksi, voitiin niitä edelleen pitää paikkaansa pitävinä ja luotettavina.

Lähteet

Elo, Satu – Kanste, Outi – Kyngäs, Helvi – Kääriäinen, Maria – Pölkki, Tarja 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa: Hoitotiede 23 (2). 138–148.

Euroopan komissio. Työllisyys, sosiaalasiat ja osallisuus. Nuorisotakuu. Verkkodokumentti. <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=fi>>. Luettu 5.10.2017.

Eva analyysi 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Verkkodokumentti. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>. Luettu 2.10.2017.

Eva analyysi 2017. Kadonneet työmiehet. Verkkodokumentti. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2017/02/no_54.pdf>. Luettu 6.10.2017.

Helminen, Jari 2017. Yhdessä tekeminen monialaisuuden ja moniammatillisuuden syventäjänä. Teoksessa Helminen, Jari (toim.). Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Edita Publishing Oy. 14–31.

Helsingin yliopisto. Tutkimusetiikka. Verkkodokumentti. Päivitetty 25.9.2017. <<https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/tutkimusymparisto/tutkimusetiikka>>. Luettu 16.10.2017.

Kangasniemi, Mari – Utriainen, Kati – Ahonen, Sanna-Mari - Pietilä, Anna-Maija - Jääskeläinen, Petri – Liikanen, Eeva 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon: Hoitotiede 25 (4). 291-301.

Kansaneläkelaitos 2017. Toimeentulotuen kokonaisuus. Verkkodokumentti. Päivitetty 13.9.2017. <<http://www.kela.fi/toimeentulotuki-kokonaisuus>>. Luettu 16.10.2017.

Koskinen-Ollonqvist, Pirjo – Savola, Elina 2005. Terveiden edistäminen esimerkein. Terveiden edistämisen keskus ry. Edita Prima. Verkkodokumentti. <terveyden_edistaminen_esimerkein_2005.pdf>. Luettu 6.10.2017.

Kuorilehto, Ritva 2014. Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perhetyössä. Väitöskirja. Oulun yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta. Saatavilla myös sähköisesti: <<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526203966.pdf>>.

Kyngäs, Helvi – Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi: Hoitotiede 11 (1). 3-12.

Lindholm, Marja – Vogt, Ilse 2017. Työnohjaus moniammatillisuuden rakentajana. Teoksessa Helminen, Jari (toim.). Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Publishing Oy. 260–277.

Mielenterveysseura. Mitä mielenterveys on? Verkkodokumentti. <<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveysseura/organisaatio-ja-toiminta/strategia/mit%C3%A4-mielenterveys>>. Luettu 16.10.2017.

Mielenterveystalo a. Mielenterveyden vahvistaminen. Verkkodokumentti. <https://www.mielenterveystalo.fi/nuoret/tietoa_mielenterveydesta/mielenterveyden_vahvistaminen/Pages/mielenterveys.aspx>. Luettu 16.10.2017.

Mielenterveystalo b. Perheiden tukeminen. Verkkodokumentti.
<https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/sosiaalipalvelut/Pages/perheiden_tukeminen.aspx>. Luettu 16.10.2017.

Nuorisobarometri 2012. Monipolvinen hyvinvointi. Verkkodokumentti.
<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf>. Luettu 16.10.2017.

Oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton Internet-palvelu: Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016.

Seppänen, Anne 2012. Varhainen puuttuminen voi pelastaa paljon: Suomen lääkärilehti 67 (13). 1023–1025. <<http://www.laakarilehti.fi/pdf/2012/SLL132012-1022.pdf>> Luettu 5.10.2017.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Verkkodokumentti. <<http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy>>. Luettu 9.10.2017.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2011-2015. Syrjäytymistä vähentävä toimenpideohjelma. Verkkodokumentti.
<<http://stm.fi/documents/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hent%C3%A4minen+loppuarvio+16.4.2015+%284%29.pdf/2e6be4ae-72a5-4c94-a1ff-7ae2e389af04>>. Luettu 9.10.2017.

Stolt, Minna – Axelin, Anna – Suhonen, Riitta (toim.) 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Juvenes Print. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja.

Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. 90-luvun laman vaikutukset. Verkkodokumentti.
<<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/692/fid/4279/>> Luettu 16.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2016a. Keskeisiä käsitteitä. Verkkodokumentti. Päivitetty 23.8.2016. <<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>> Luettu 6.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos THL 2017a. Lapset ja perheet. Verkkodokumentti. Päivitetty 12.5.2017. <<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>> Luettu 16.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa. Saatavilla myös sähköisesti:
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102984/THL_RAPO52_2012_web.pdf>. Luettu 7.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2014. Mielenterveyden edistäminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 30.12.2014.
<<https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen>>. Luettu 16.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2015.
Moniasiantuntijuus. Verkkodokumentti. Päivitetty 30.7.2015.
<<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/suunnitelmat/suunnittelussa-korostuu-vuorovaikutteisuus-ja-moniasiantuntijuus#moniasiantuntijuus>>. Luettu 5.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2016b. Nuorten syrjäytyminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 14.9.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen>. Luettu 2.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2016c. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Verkkodokumentti. Päivitetty 15.9.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/nuorten-syrjaytyymisen-ehkaisy> Luettu 9.10.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2017b. Positiivinen mielenterveys. Verkkodokumentti. Päivitetty 15.2.2017. <<https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/positiivinen-mielenterveys>> Luettu 16.10.2017.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hansaprint Oy, Vantaa 2012.

World Health Organization. Health promotion and disease prevention through population-based interventions, including action to address social determinants and health inequity. Verkkodokumentti. <<http://www.emro.who.int/pdf/about-who/public-health-functions/health-promotion-disease-prevention.pdf?ua=1>>. Luettu 16.10.2017.

Yhdistyneet Kansakunnat. Nuoret YK:n asialistalla ja toimijoina. Verkkodokumentti. Päivitetty 4.9.2017. <<http://yk.fi/node/489>>. Luettu 6.10.2017.

Tiedonhaun taulukko

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Osumat	Abstraktin / tiivistelmän perusteella valitut	Koko tekstin perusteella valitut	Tutkimuksen numero/nimi?
Chinal	Excluded young	2008-2018 Free full text	6	2	1	"Exploring the Needs of Socially Excluded Young Men"
Chinal	Social exclusion AND prevention	2008-2018 Free full text	24	4	2	"The positive impact of structured surfing courses on the wellbeing of vulnerable young people." "Prevention and social exclusion: new understandings for policy and practice."
Chinal	Social exclusion AND young	2008-2018 Full text	33	7	1	"Are the rights of children and young people to reach their potential severely compromised by school exclusion"
ERIC	Collaboration AND social excluded	Since 2009 Free full text	11	2	1	"Making School Happen: Children-Parent-Teacher Collaboration as A Practice of Citizenship"
Social Care Online	Socially excluded	Free full text "Young people" "Social exclusion" Julkaistu jälkeen vuoden 2008.	2	1	1	"Meeting us where we're at: learning from INTEGRATE's work with excluded young people"
Social Care Online	Social exclusion AND prevention	Free full text	22	1	0	

2 (3)

		Julkaistu v. 2008 tai myöhemmin.				
Social Care Online	Preventing exclusion	Free full text Julkaistu v. 2008 tai myöhemmin "Social exclusion"	5	1	0	
Social Care Online	Preventing exclusion	Free full text Julkaistu v. 2008 tai myöhemmin "Interagency cooperation"	2	1	1	"Spending on later intervention: how we can do better for less"
Social Care Online	Collaboration AND exclusion	Free full text Julkaistu v. 2008 tai myöhemmin	15	7	2	"School-based interventions for reducing disciplinary school exclusion: a systematic review" "Simple but effective: local solutions for adults facing multiple deprivation: adults facing chronic exclusion evaluation: final report"
Chinal	Socially excluded	2008-2018 Free full text	22	5	2	"Implementing a community-based selfcare training initiative: a process evaluation" "Are looked after children socially excluded?"
ERIC	Social excluded strategies	Since 2009 Free full text	15	2	0	
Emerald	Social participation	2008-2018 Free full text	8	2	0	
Emerald	Social inclusion AND programme	2008-2018	13	1	1	"Social inclusion and social justice: A resilience curriculum for early years and elementary schools in Europe"
Social Care Online	Social inclusion and strategies (strate*)	Since 2009 Free full text Young people	39	8	0	
Taylor & Francis	Preventing socially excluded young AND working methods	2008-2018 Free full text	1061 (10)	2	1	"Camps as Social Work Interventions: Returning to Our Roots"

3 (3)

	AND multidisciplinary intervention					
--	--	--	--	--	--	--

Valittu aineisto taulukoituna

Tutkimus	Tutkimuksen tarkoitus	Maa ja kohderyhmä	Toteutus	Keskeisimmät tulokset	Tutkimuksen tulokset suhteessa tämän työn tutkimuskysymyksiin
<p>Cefai, Carmel – Cavioni, Valeria – Bartolo, Paul – Simoes, Celeste – Miljevic-Ridicki, Renata – Bouilet, Dejana – Pavin Ivanec, Tea – Matsopoulos, Anatassios – Gavogiannaki, Mariza – Assunta Zanetti, Maria – Galea, Katya – Lebre, Paola – Kimber, Birgitta – Eriksson, Charli 2015.</p> <p>Social inclusion and social justice, A resilience curriculum for early years and elementary schools in Europe.</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Nro 1.</p>	<p>Esittää pilottikokeilun tuloksia joustavasta opetussuunnitelmasta, mitä toteutettiin esikouluissa / päiväkodeissa ja peruskouluissa. Joustavan opetussuunnitelman teemojen tavoitteena on erityisesti heikommassa asemassa olevien ja haavoittuvaisten sosiaalisen osallisuuden ja pääoman sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen eurooppalaisissa yhteisöissä.</p>	<p>Pilotti – hankkeessa kuusi Euroopan maata: Kroatia, Kreikka, Italia, Malta, Portugali ja Ruotsi.</p> <p>Yhteensä 200 luokkaa/ryhmä ä 80:ssä eri päiväkodissa / esikoulussa (early years) ja peruskoulussa (primary school); heidän oppilaansa ja opettajansa.</p>	<p>Tutkimus toteutettiin pilottihankkeen a.</p> <p>Tulokset kerättiin laadullisin menetelmin 199 luokasta ja 1935 oppilaalta.</p> <p>Tieto koottiin opettajien reflektioivista päiväkirjoista, luokkahuoneiden tarkistuslistoilta ja puolistrukturoid uista haastatteluista, joihin osallistuivat opettajat ja kohderyhmät.</p>	<p>Joustavan opetussuunnitelman sisältävien teemojen, (kommunikaatiotaitojen kehitys, terveiden ihmissuhteiden luominen ja ylläpito, ajattelutavan kehitys, itsemääräämisoikeuden kehitys, vahvuuksien rakentaminen itsetunnon ja –varmuuden osaluilla, haasteiden kääntäminen mahdollisuuksiksi) nähtiin vaikuttavan opiskelijoiden, erityisesti vanhempien / peruskoululaisten, käyttäytymiseen positiivisena muutoksena. Positiivisia muutoksia olivat luokkahuoneen parempi ilmapiiri, läheisemmät ihmissuhteet, yhteistyökyvykkyys, tukeva ja sosiaalinen käyttäytyminen.</p>	<p>Tutkimus tarjoaa näkökulman siitä, miten peruskoulun opetussuunnitelmaa muokaten voidaan vaikuttaa lasten tulevaisuuteen syrjäytymisen ehkäisemiseksi esimerkiksi koulunkäynnin jatkuvuuden puolesta. Tutkimuksessa korostuu yhteistyö niiden toimijoiden välillä, jotka osallistuvat nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kouluympäristössä.</p>

<p>Sarmiento, Teresa – Freire Ilda 2012.</p> <p>Making School Happen: Children-Parent-Teacher Collaboration as A Practice of Citizenship.</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Nro 2.</p>	<p>Osoittaa, millä tavoin kansalaisuuden harjoittaminen lapsuusiällä korreloituu sosiaaliseen osallisuuteen ja mikä on lasten, vanhempien ja opettajien rooli tässä yhteistyössä sekä millainen haaste lapsen kansalaisuus on muuttaville poliittisille, sosiaalisille ja kasvatuksellisille rakenteille, instituutioiden muutoksille ja kulttuurin uudistumiselle.</p>	<p>Tutkimusartikkelin kohderyhmänä olivat kouluikäiset lapset ja oli maa portugali.</p>	<p>Tässä artikkelissa lähdetään uusien yhteiskunnallisten realiteettien ja koulutuksen eri merkitysten analyysistä.</p>	<p>Keskeisimpinä käsitteinä artikkelista nousevat kansalaisuus, osallisuus ja yhteistyö. Artikkelissa todetaan, että lapsen kansalaisoikeuksien ja yhteiskunnan osallisuuden tukemiseksi, on jokaisen lapsen kasvatukseen osallistuvan – lapsen, vanhemman ja opettajan – otettava oma roolinsa tässä yhteistyössä.</p>	<p>Artikkelissa pohditaan millä tavoin yhteistyö aikuisen, lapsen, opettajan, kodin ja koulun välillä sekä perinteiset muokkaamattomat käytännöt vaikuttavat osallisuuteen.</p>
<p>Godfrey, Cath – devine-Wright, Hannah – taylor, Joe 2015.</p> <p>The positive impact of structured surfing courses on the wellbeing of vulnerable young people.</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Nro 3.</p>	<p>Esittää hyvinvointia koskevia tuloksia ja Wave projektin vaikutusta hyvinvointiin nuorten raportoina. Tavoitteena on tuoda esiin mahdollisia projektin aikana ilmenneitä ongelmia toiminnan ja seurannan ympärillä.</p> <p>Käyttää validoituja toimenpiteitä, jotka olivat käytännöllisiä ja riittävän vahvoja antamaan hyödyllisiä todisteita komission</p>	<p>84 8-18-vuotiaista nuorta, joilla oli sosiaalista syrjäytymistä tai mielenterveysongelmia. 39 vanhempaa ja 13 henkilöä, jotka suosittelivat lapsia/nuoria projektiin. UK.</p>	<p>Tulokset kerättiin laadullisin ja määrällisin menetelmin kyselylomakkeen avulla nuorilta ja heidän vanhemmiltaan, jotka osallistuivat wave projektiin. Kysymykset esitettiin ennen interventiota ja intervention jälkeen. Tulokset analysoitiin teemallisesti</p>	<p>Nuorista tuntui paremmalta (96%), he olivat onnellisempia (98%), oli hauskaa (99%), sai kavereita (89%) ja voimaantui (87%). Kaikki hyvinvoinnin mittarit osoittivat tilastollisesti merkitseviä muutoksia intervention jälkeen ja vaikutukset olivat hyvin voimakkaita. Vanhemmilta ja suosittelijoilta kerätyt tulokset osoittivat Wave projektin vaikuttaneen positiivisesti perhe elämään, käytökseen ja koulu suoritukseen. 62% ilmoitti saaneensa paremmat kommunikaatio taidot.</p>	<p>Tutkimuksessa esitettiin Wave kurssin vaikutusta nuorten hyvinvointiin. Wave kurssi paransi nuorten kommunikaatio taitoja sekä lisäsi sosiaalisia taitoja. Wave kurssia ohjasivat surffauskouluttajat ja vapaaehtoiset työntekijät tarjotakseen yksilöllisen tuen ja asiakkaat, jotka olivat 14 vuotiaita ja sitä vanhempia pystyivät kouluttautumaan vapaaehtoistyöntekijöiksi Wave projektiin.</p>

	jäsenille ammattilaisille jatkokotoimiin.	ja	koodaamalla ilmoituksia kategorioihin ja määrittämällä aihepiirikohtaiset kuvaukset kuhunkin luokkaan. <i>Tutkimuksen heikkous on se, että arviointinäyte oli rajallinen ja tarjosi rajallisesti todisteita.</i>	Sijainti, sukupuoli ja läsnäolo ei vaikuttanut mihinkään muuttujaan. Sukupuoli oli vaikuttanut ainoastaan kurssille osallistumiseen, tytöt osallistuivat harvemmin koko kurssille kuin pojat. Arviointi olisi vahvempi, jos seurantajakso olisi pidempi ja jos koulu voisi vahvistaa itseraportteja asiakkailta ja vanhemmilta.	
Morris, Kate – Barnes, Marian 2008. Prevention and Social Exclusion: New Understanding for Policy and Practice. Tutkimusartikkeli Nro 4.	Esittää Children's Fundin yhteistyökumppanien käyttämiä ja hyväksymiä strategioita, selvittää näiden toimivuus ja pohtia näihin liittyviä olettamuksia sekä arvioida näiden mahdollisuuksia saavuttaa vastine sosiaalisen syrjäytymisen vähentämiseen.	UK. 5-13-vuotiaat lapset ja nuoret, joilla on riski sosiaaliseen syrjäytymiseen (ja heidän vanhempansa).	Temaattinen (/tulkitseva) analyysi laadullisin menetelmin sisältäen sekä haastatteluja että puolistrukturoitu -ja haastatteluja, asiaa koskevien asiakirjojen tarkastelua, toimintaperusteista aineistonkeruuta ja havainnoivaa kenttätöytä.	Sosiaaliseen syrjäytymiseen voidaan vastata Children's Fundin ja sen yhteistyökumppanien käyttöön ottamalla lähestymistavoilla: <ul style="list-style-type: none"> • Lasten integroiminen olemassa olevien valtavirtapalveluiden pariin. • Olemassa olevien palvelujen sopeuttaminen ja muuttaminen vastaamaan paremmin lasten tarpeisiin. • Erillisten palvelujen kehittäminen ja tukeminen kohderyhmälle, syrjäytyneille lapsille. 	Artikkeli tarjoaa keinoja syrjäytymisriskissä olevien lasten kanssa työskentelyyn korostaen moniammatillisuutta. Artikkelissa pohditaan kuinka palvelujen, perheiden ja yhteisöjen tulee toimia syrjäytymisen vähentämiseksi.

			<p>Tiedonkeruuta yhteensä 74 palveluntarjoajalta, 75 strategiselta sidosryhmältä, 93 lapselta ja 114 aikuiselta sekä ryhmistä, joihin osallistui 21 vanhempaa ja 170 lasta.</p> <p>Seuranta-aika 18 kuukautta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Riskien vähentäminen / suojaavan käyttäytymisen edistäminen. • Yhteisömalleilla työskentely rakentamalla ja vahvistamalla yhteisön ja perheen välisiä verkostoja. • Hyvinvoinnin edistäminen ja muutoksen saavuttaminen. 	
<p>Valdebenito, Sara – Eisner, Manuel – Farrington, David P. - Ttofi, Maria M. - Sutherland, Alex 2018.</p> <p>School-based interventions for reducing disciplinary school exclusion.</p> <p>Systemaattinen kirjallisuuskatsaus Nro 5.</p>	<p>Selvittää kouluissa tehtävien interventioiden vaikutusta koulusta ja koulussa syrjäytymisen vähentämiseksi.</p>	<p>Julkiset koulut USA:ssa ja UK:ssa.</p> <p>4-18-vuotiaat kouluikäiset lapset.</p>	<p>Systemaattinen / laaja kirjallisuuskatsaus, joka sisälsi 37 tutkimusta (33 USA:sta, loput UK:sta, mutta yhdestä ei varmuutta).</p> <p><i>Kirjallisuuskatsauksen heikkous on se, että vaikka tieto on koottu laajasti 37:stä eri tutkimuksesta, on aina yksittäisen tutkimuksen aineistonkeruu ollut suppea.</i></p>	<p>Interventioiden sisältämällä akateemisten taitojen parantamisella, neuvonnalla, mentoroinnilla ja ohjauksella sekä opettajien taitojen kehittämisellä nähtiin olevan vaikutusta syrjäytymiseen. Interventioilla nähtiin olevan pieni, mutta merkittävä vaikutus syrjäytymisasteeseen. Tulokset koskivat enemmän koulussa esiintyvän syrjäytymisen vähentymistä kuin koulusta syrjäytymisen vähentymistä.</p>	<p>Kirjallisuuskatsauksessa pohditaan, voidaanko ja minkälaisilla kouluympäristössä toteutettavilla interventioilla vaikuttaa syrjäytymiseen esimerkiksi koulunkäynnin keskeyttämisen ehkäisemiseksi.</p>
<p>Rondón, Janeet – Campbell, James –</p>	<p>Selvittää syrjäytymisriskissä</p>	<p>UK</p>	<p>Laadullinen tutkimus</p>	<p>Haastatteluista nousi esiin nuorten raportoimina kuusi teemaa:</p>	<p>Tutkimuksessa pohditaan nuorten kertoman pohjalta ratkaisuja</p>

<p>Galway, Karen – Leavey, Gerard 2014.</p> <p>Exploring the Needs of Socially Excluded Young Men.</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Nro 6.</p>	<p>olevien nuorten emotionaalisia ja psykologisia tarpeita ja struktuurisia tekijöitä, jotka vaikuttavat heidän kokemuksiinsa syrjäytymisen osa-alueella.</p>	<p>n=27 14-19-vuotiasta nuorta miestä, (ja alle 16-vuotiaiden vanhemmat), jotka kokevat syrjäytymistä. Valtaosa haastatelluista (n=19) osa- tai täysiaikaisia opiskelijoita, n=4 työssäkäyviä ja n=4 työttömiä, jotka eivät opiskele.</p>	<p>temaattisin menetelmin.</p> <p>Aineistonkeruu kohderyhmien haastatteluista ja keskusteluista.</p> <p><i>Tämän tutkimusartikkelin heikkouksia oli, että pieni näyte ei salli sosiaalisesti syrjäytyneiden nuorten miesten kokemusten yleistämistä. Arkaluonteisissa kysymyksissä ei pyritty ottamaan yksityiskohtia mukaan uskonnosta tai sosiaalisesta luokasta.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Syrjäytyminen ja päihteiden väärinkäyttö, jota perusteltiin sillä, että vapaa-ajan tekemistä ja sosiaalista toimintaa oli vähän. • Rikokset, väkivalta ja lahkolaisuus ("jengit"), joihin nähtiin linkittyvän antisosiaalinen käyttäytyminen ja asuinympäristö. • Koulu ja työ: nuoret raportoivat huonoja kokemuksia kouluista (opettajat eivät olleet joustavia ja he olivat jopa epäkunnioittavia), koulutusten tarjoamista huonoista mahdollisuuksista ja työpaikkatarjonnan heikkoudesta. • Avunhakuinen käyttäytyminen: nuoret eivät kokeneet palvelujen vastaavan heidän tarpeisiinsa eivätkä he koe luottavansa niihin. • Huoli itsemurhasta: nuoret kokivat tarvetta päästä puhumaan negatiivisista tunteista ja tuntemuksista. Itsemurhaan ajavia tekijöitä olivat nuorten raportoimina 	<p>syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tutkimuksessa korostetaan avun antamista ja ketkä apua voivat tarjota. Tutkimuksessa raportoidaan nuorten kertoneen muun muassa tärkeistä piirteistä henkilöllä, joka syrjäytyneiden tai syrjäytymisriskissä olevien kanssa työskentelee.</p>
---	---	---	---	---	--

				impulsiivisuus ja huumeiden käyttö, huumeriippuvuus ja velka sekä emotionaalisten ja psykologisten tekijöiden seuraukset.	
Chowdry, Haroon – Oppenheim, Carey 2015. Spenging on Late Intervention: How we can do better for less. Raportti Nro 7.	Selvittää vuosittaiset kustannukset, jotka kuluvat (myöhäisen intervention kautta) lapsiin ja nuoriin, kun pyritään vastaamaan vakaviin ongelmiin, joita he kokevat rikollisuuteen ja antisosiaalisen käyttäytymiseen, koulunkäyntiin (poissaolot, syrjäytyminen), lastensuojelullisiin, tapaturmiin ja mielenterveyteen, päihteiden käyttöön ja talouden hallintaan liittyvillä osa-alueilla.	Englanti ja Wales. Lapset ja nuoret.	Kirjallisuuskatsaus soveltaen määrällistä meta-analyysia. Tiedonkeruu julkaistuista tilastoista ja selvittämällä palveluiden ja interventioiden määrää yhdistäen se arvioituun yksikköön.	Vuosittaiset kustannukset, Englannissa ja Walesissa, jotka kuluvat myöhäisen intervention kautta lapsiin ja nuoriin ovat lähes 17 miljardia puntaa. Tuloksissa nostetaan keskeisesti esille ratkaisuja näihin kustannuksiin, joista ensimmäinen askel on kustannusten siirtäminen varhaiseen interventioon ja siitä seuraten julkisten palvelujen tehostaminen ja yhteisön terveyskasvatus ja näissä moniammatillisesti toimiminen.	Raportissa korostuu syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvä monitahoisuus / moniammatillisuus eli minkälaisia toimijoita tai palveluja on yhdistettävissä nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.
Cattell, Jack – Mackie, Alan – Gibson, Kate, Hitchins, Tom – Parry, Will – Porsch, Lucas – Savage, Joe 2011. Simple but effective: Local	Selvittää kroonisesti syrjäytyneiden aikuisten tarpeisiin vastaamiseksi kehitetyn pilottihankkeen (12 hanketta ympäri Englantia) onnistumista (prosessin, vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden	Englanti. Kroonisesti syrjäytyneet nuoret aikuiset ja aikuiset sekä palvelun tarjoajat.	Laadullinen ja määrällinen tutkimus. Tiedonkeruu prosessiosuudesta tehtiin haastatellen 12 pilotoinnin työntekijöitä. Aineisto analysoitiin	Pilotoinnissa testatuista lähestymistavoista (joita käytettiin toiminnassa pitkäaikaisesti syrjäytyneiden aikuisten kanssa) monet olivat lupaavia syrjäytymisen vähentämisessä. Lisäksi: <ul style="list-style-type: none"> Pilottityöskentely oli kustannustehokasta. 	Tutkimusraportissa korostuvat erilaiset keinot nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja jo syrjäytyneiden kanssa työskentelyyn.

<p>solutions for adults facing multiple deprivation.</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>Nro 8.</p>	<p>osa-alueilla) suunniteltujen tulosten toteuttamisessa palvelujen ja niiden käyttäjien näkökulmista.</p>		<p>lähestymistavalla, joka hyödynsi viitekehystä.</p> <p>Pilotoinnin vaikuttavuudesta (tapahtuneet muutokset) kerättiin tieto asiakkailta (n=416, joka oli 45% kaikista asiakkaista) kyselylomakkeiden A ja B (pilotoinnin alkaessa, 6 kk välein, päättyessä lomakkeella A ja aina kuukausittain lomakkeella B. Aineiston analysointi regressioanalyysillä, joka hyödynsi tunnistettua lähestymistapa.</p> <p><i>Tulosten heikkoutena nähdään tutkimuksen lyhytaikainen seuranta, mutta heikkoutta sen arvioidaan</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pilottityöntekijöihin ja heidän kykyihinsä auttaa syrjäytyneitä pääsemään / löytämään palveluiden pariin, etenkin terveyttä edistäviin, luotettiin. • Pilottityöntekijät sitoutuivat palvelutoimijat työskentelemään syrjäytyneiden kanssa, vaikka he eivät aikaisemmin sitoutuneet tai he olivat niistä kieltäytyneet. Pilottityöntekijät hyödynsivät kaikille saatavilla olevia palveluita. • Vaikka pilottityöntekijöiden työn määrä lisääntyi asiakkaiden (syrjäytyneiden aikuisten) menojen kasvaessa, ne kohdistuivat hyödyllisiin palveluihin kuten terveyteen, asumiseen tai saataviin etuihin liittyen. 	
--	--	--	---	--	--

			<i>aiheuttavan suurimmaksi osaksi kustannustehokkuuteen (valtion näkökulmasta).</i>		
Howard, Joanne – Rabie, Gabrielle 2013. Are the rights of children and young people to reach their potential severely compromised by school exclusion? Kirjallisuuskatsaus Nro 9.	Selvittää koulun ulkopuolelle jääneiden lasten ja nuorten haavoittuvuutta. Tämä tutkimus tarjoaa arvokasta tietoa syrjäytymiseen liittyvistä riskitekijöistä ja siitä, miten käyttäytyminen, vanhemmuus ja tulot vaikuttavat syrjäytymisen riskitekijöihin.	UK ja USA. Lapset ja nuoret, jotka ovat riskissä syrjäytyä koulusta pysyvästi.	Viisi tutkimusta sisältävä / kattava kirjallisuuskatsaus UK:sta (4) ja USA:sta (1), jotka tarjosivat laajan näkökulman syrjäytymiseen liittyviin ongelmiin.	Sosiaalinen syrjäytyminen oli yleinen riski, joka vaikutti koulunkäynnin kestoan. Tekijöitä kuten sukupuoli, sosiaalinen käyttäytyminen, huono vanhemmuus oli tunnistettu syrjäytymisen riskitekijöiksi. Pojat syrjäytyivät helpommin kuin tytöt. Vanhemmat, joilla oli itsellään vaikeaa koulussa, eivät painostaneet koulunkäynnin merkitystä. Alisuoriutuminen koulussa oli yksi syrjäytymisen indikaattoreista. Syrjäytyminen kasvattaa riskiä ajautua rikollisuuteen, huumeidenkäyttöön ja itsemurhaan. 81 % syrjäytyneistä nuorista käyttivät huumeita säännöllisesti, kolme kertaa enemmän kuin kouluttautuneet nuoret. Koulutuksen keskeyttäminen heikentää sosiaalisia taitoja, johtaa epäsosiaaliseen käytökseen ja lisää riskiä laajempaan syrjäytymiseen ja myöhempään köyhyyteen.	Kirjallisuuskatsauksessa pohditaan syrjäytymiseen liittyviä riskitekijöitä ja näiden tekijöiden vaikutuksen vähentämistä. Moniammatillinen ryhmä ja SCPHN-kouluhoitaja olivat tärkeä osa syrjäytymisvaarassa tai syrjäytyneen oppilaan tukemisessa.
Durcan, Graham – Zlotowitz, Sally – Stubbs, Jessica 2017.	Selvittää INTEGRATE – projektin vaikutukset nuoriin näillä osa-alueilla:	UK. Syrjäytyneet ja haavoittuneet lapset,	Laadullinen ja määrällinen tutkimus. Aineistonkeruu	Tulokset jaettiin viiteen osaluokkaan; osallistuminen, henkinen hyvinvointi, työllistyminen, palveluiden käyttö	Tutkimuksessa selvitettiin INTERGATE-projektin vaikutuksia mielenterveyden parantamiseen, sosiaalisen yhdenmukisuuden

<p>Meeting us where we're at</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Nro 10.</p>	<p>mielenterveyden parantaminen, sosiaalisen yhdyntämisen lisääminen ja avun hakeminen, rikkomusten ja epäsosiaalisen käyttäytymisen väheneminen. Selvittää onko hankkeella laajempaa vaikutusta yhteisöön ja sen palveluihin ja onko se auttanut saavuttamaan laajempaa yhteiskunnallista muutosta.</p>	<p>sisältäen myös ne nuoret, jotka ovat yhteydessä rikosoikeusjärjestelmään.</p>	<p>syväisten haastattelujen avulla nuorilta, henkilökunnalta, yhteisön ja järjestelmien sidosryhmitä. Nuoria pyydettiin täyttämään itsearviointilomakkeet, joissa arvioitiin hyvinvointia. Keräämällä kliinikon arvioidut mielenterveyden tarpeet, kolmannen osapuolen tiedot, kontaktitiedot ja aktiviteettitiedot jokaiselta nuorelta.</p>	<p>sekä koulutus, rikollisuus ja sosiaalinen muutos. Tärkeä osallistamisen tekijä oli vertaistukiryhmät. Tärkeä löytö oli, että tietoisuus mielenterveydestä lisääntyi nuorten keskuudessa ja mielenterveysongelmien häpeä vähentyi. INTEGRATE-hanke oli todella onnistunut siltana nuorille työllistymiseen, koulutukseen ja valmennukseen. Nuorilla, jotka osallistuivat hankkeisiin, oli havaittu vähentynyttä rikollisuutta. Kaikilla hankkeilla oli laajempi sosiaalinen vaikutus ja se jäi perinnöksi kaupunginosaan, jossa hankkeet toteutettiin.</p>	<p>lisäämiseen ja epäsosiaalisen käyttäytymisen vähenemiseen. Tärkeiksi keinoiksi nousivat luottamuksellinen suhde nuoreen, nuorten tarpeisiin vastaaminen, joustavuus, osallistuttaminen ja tukeminen. Moniammatillista työskentelyä vaadittiin, jotta näitä keinoja pystyttiin käyttämään kunnolla...</p>
<p>South, Jane – Darby, Frances – Bagnall, Anne-Marie – White, Alan 2010.</p> <p>Implementing a community-based selfcare training initiative: a process evaluation.</p> <p>Tutkimusartikkeli</p>	<p>Prosessin arvioinnin päätavoitteina oli selvittää, onko aloite toteuttamiskelpoinen, asiaankuuluva, mahdollinen ja hyväksyttävissä tärkeimmille sidosryhmille ja tunnistaa helpotettavat tekijät ja esteet täytäntöönpanolle.</p>	<p>UK Omahoidon osaamiskoulutus -kurssi, joka toimitettiin maallikkoryhmiä yhteisön ja työpaikan asetelmissa sisältäen organisaatiot, jotka tukivat sosiaalisesti</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin yksittäisistä haastatteluista ja kohderyhmähaastatteluista. Puolistrukturoidut haastattelut otettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä</p>	<p>Tulokset jaettiin kolmeen eri osaluokkaan, joita oli täyttöönpano, joustavuus ja hyväksyttävyyden ja itsehoiton (selfcare) arvo. Itsehoitokurssi oli onnistunut ja toteutettavissa yhteisön ja työpaikan asetelmissa. Itsehoidon osaamisen koulutuskurssi nähdään tarjoavan vahvan rakenteen, jota voitaisiin mukauttaa tarpeen mukaan. Tärkeänä nousi joustavuuden merkitys vastauksena eri ryhmien</p>	<p>Tutkimuksessa korostettiin joustavuuden ja sosiaalisten tarpeiden tärkeyttä vastatessa erilaisten ryhmien tarpeisiin. Osallistujille tärkeää oli peruselämän taitojen hankkiminen, henkilökohtaisen terveyden ja itsetunnon parantaminen. Kurssia pitivät vapaaehtoistyöntekijät, terveydenhuollon ja terveyden edistämisen ammattilaiset.</p>

Nro 11.		syрjäytyneitä ryhmiä.	vaiheessa 14 yksilöä haastateltiin ja toisessa vaiheessa 26 yksilöä. Haastateltavina olivat kurssin eri pitäjät.	tarpeisiin. Yleisesti ottaen kurssin sisältöä pidettiin merkityksellisenä ja didaktisen lähestymistavan puuttuminen terveydelliseen käyttäytymiseen pidettiin positiivisena. Yksi tärkeä teema oli kurssin luoma tila henkilökohtaiselle pohdiskelulle.	
Mishna, Faye – Michalski, Joseph – Cummings, Richard 2008. Camps as Social work Interventions: Returning to Our Roots Tutkimusartikkeli Nro 12.	Arvioida kolmen viikon kestävän terapeutin leirin vaikutukset. Tutkimus keskittyi leiriohjelman kolmeen tärkeimpään tavoitteeseen ja arvioi näiden toteutumista (1) parantaa leiriläisten sosiaalista pätevyyttä (2) lisätä heidän itseluottamusta ja itsetuntoa (3) alentaa heidän syrjäytymisen tunnetta.	Toronto Canada Nuoret (10-18), joilla on oppimisvaikeuksia ja psykososiaalisia ongelmia.	Monimenetelmä sisältäen standardoituja välineitä, palautekyselyjä ja puhelinhaastatteluja. Aineisto kerättiin kolmessa vaiheessa ennen leiriä, leirin jälkeinen vaihe ja seuranta vaihe. Leirille osallistuneet (96) vastasivat jokaiseen vaiheeseen ja osallistuneiden vanhemmat osallistuvat vain leirin jälkeiseen ja seuranta vaiheeseen. Puhelinhaastattelussa oli vain satunnaisotos.	Tulokset osoittivat, että leirin alussa leiriläisten itsetunto - indeksin tulokset olivat väestön keskiarvoa, mutta pian leiriläiset ilmoittivat välitöntä leirin vaikutusta viiden pisteen lisäyksellä itsetuntoon leirin alusta leirin loppuun. Tulokset osoittivat leirin välitöntä vaikutusta enemmän positiivista asennetta heidän perhettä kohtaan. Seuranta vaiheen tulokset osoittivat positiivisia muutoksia yhteistyökyvyssä ja itsehillinnässä. Kaikista oleellisimmat muutokset liittyivät sosiaaliseen syrjäytymiseen. Leiriläiset kokivat vähemmän yksinäisyyttä ja sosiaalista riittämättömyyttä koulussa leirin jälkeen kuin ennen leiriä. Suurin piirtein kaksi kolmasosaa uskoivat leirin auttaneen monessa kehitysongelmassa liittyen heidän sosiaalisiin taitoihin ja käytöksiin.	Tutkimusartikkelissa arvioitiin terapeutin leirin vaikutuksia leiriläisten sosiaaliseen pätevyyteen. Terapeutin leirin ominaisuudet olivat tärkeitä leiriläisten sosiaalisen pätevyyden lisäämisessä. Sosiaalista pätevyyttä lisättiin tukevalla ilmapiirillä, yksilöllisyydellä, vertaisryhmillä, vuorovaikutuksen edistämällä sekä mieluisalla tekemisellä ja ympäristön hyödyntämisellä. Sosiaalityöntekijät olivat leiriohjelman perustajia, joten sosiaalityön periaatteet olivat tärkeässä asemassa.
Axford, Nick 2008.	Tässä artikkelissa pyritään leikkaamaan	UK	Kirjallisuuskatsauksen analyysi	Yksilö on syrjäytynyt, jos hän on maantieteellisesti	Kirjallisuuskatsauksesta pohditaan huostaan otettujen lapsien

<p>Are looked after children socially excluded?</p> <p>Kirjallisuuskatsaus</p> <p>Nro 13.</p>	<p>osa tästä melusta asettamalla sosiaalisen syrjäytymisen määritelmä ja tutkimalla sitten, missä määrin huostan otetut lapset sopivat määritelmään.</p>	<p>Huostaan otetut lapset, joka kattaa kotihoidon (asumishoito), sijaishoidon ja adoption hoitolaitoksesta .</p>	<p>on kerätty 50 tutkimusten tuloksista, joista voidaan päätellä, ovatko huostaan otetut lapset syrjäytyneitä.</p>	<p>yhteiskunnassa, mutta hallitsemattomasta syystä ei voi osallistua kyseisen yhteiskunnan kansalaisten normaaliin toimintaan ja haluaisi niihin osallistua. Harvoissa tapauksissa hoito aiheuttaa syrjäytymistä automaattisesti, mutta syrjäytyminen usein edeltää hoitokokemusta tai on tahaton seuraus hyvää tarkoittavasta toiminnasta. Huostaan otetut lapset voivat olla sosiaalisesti syrjäytyneitä monista muista syistä kuin siitä että on hoidossa. Hoitolaitoksessa olevat lapset eivät ole suoranaisesti syrjäytyneitä.</p>	<p>sosiaalista syrjäytymistä ja ehdotettiin monia keinoja, jolla edistetään huostaan otettujen lapsien osallisuutta. Tärkeiksi keinoiksi nousivat huostaan otettujen lapsien osallistuttaminen, sijainnin huomioiminen sijoituspaikan valinnassa ja lasten mukaanotto heitä koskeviin päätöksiin. Hallitus, paikalliset viranomaiset ja perhe ovat tärkeässä asemassa huostaan otettujen lapsien syrjäytymisen ehkäisyssä.</p>
---	--	--	--	---	--